

T.C.
İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EVCİL HAYVANLARDA GİYİM TASARIMLARINDA
MARKALAŞMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Berna KOCABAŞ ALTINTAŞ
2118133003

Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı

Prof. Dr. H. Nurgül BEGİÇ

09 / 2024

Onay Sayfası

İzmir Demokrasi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 2118133003 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Berna KOCABAŞ ALTINTAŞ, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “Evcil Hayvanlarda Giyim Tasarımlarında Markalaşma” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. H. Nurgül BEGİÇ

İzmir Demokrasi Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Sevda ALTAŞ

Ege Üniversitesi

Doç. Dr. Nevzat ATALAY

İzmir Demokrasi Üniversitesi

Teslim Tarihi:

Savunma Tarihi: 09/09/2024

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Doktora Tezi / Yüksek Lisans Tezi / Projesi olarak sunduğum “Evcil Hayvanlarda Giyim Tasarımlarında Markalaşma” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla beyan ederim.

Tarih: 09/09/2024

Berna KOCABAŞ

ALTINTAŞ

İmza

ÖNSÖZ

Evcil hayvan giyim tasarımı ve markalaşması, sürecinin belirlenmesi, araştırmaların ve çalışmalar esnasında;

Öncelikle bana tüm bilgi birikimini çekinmeden sunan saygıdeğer hocam Prof. Dr. H. Nurgül BEĞİÇ'e sonsuz sabrı ve sevgisi için teşekkürlerimi ve minnettarlığımı sunarım.

Tüm yaşamım boyunca bana koşulsuz sevgi sunan ve bana güvenen aileme, dualarını her daim üzerimde hissettiğim annem Sevilay Kocabaş, bana her zaman gurur duyarak baktığına inandığım babam Mehmet Ali Kocabaş'a ve sevgiyle yanımda olup daima destekleyen, bana inanan bugün yanımda olamayan dedem Osman Kocabaş'a çok teşekkür ederim.

En önemlisi yoğun çalışmalarım sırasında stresimi ve yorgunluğum karşısında kalbiyle bana karşılık veren, sabır gösteren ve beni her koşulda destekleyen eşim Ali Altıntaş'a koşulsuz şartsız güvendiği için çok teşekkür ederim. Tek kişi olarak başladığım tez dönemini bir bedende iki kişi olarak bitiriyorum, bebeğim teşekkür ederim.

Son olarak tezimi tüm sevdiklerimin, özlediklerimin ve kaybettiklerimin... Anısına sunarım.

Eylül, 2024

Berna KOCABAŞ ALTINTAŞ

EVCİL HAYVANLARDA GİYİM TASARIMLARINDA MARKALAŞMA

ÖZET

Tarih boyunca, insanlar farklı coğrafya ve kültürlerde hayvanlarla birlikte yaşamışlardır. Evcil hayvanların tarih boyunca insan hayatında işlevsel bir rol üstlenerek, sosyal ve kültürel hayatın önemli bir parçası haline gelmiştir. Çağların ötesinde, insanların inanç ve yaşam biçimlerinde hayvanlar mistik anlamlar içermiş kimi zaman yüceltilip kutsiyet atfedilirken, kimi zaman da alt tabakada kötülük atfedilmiştir. Geleneksel yapıyı oluşturan kültür olgusu içerisinde kendine gerek sembolik gerek ise bireysel olarak insan hayatında yer bulmuştur. Günümüzde evcil hayvanlar, sahiplerinin yaşam tarzlarını gösteren birer statü sembolü olarak görülmektedir ve bu doğrultuda, evcil hayvanlar için giyim tasarımları alanında markalaşma hem estetik hem de fonksiyonel açıdan önem içermektedir. Evcil hayvan giyim ve aksesuar sektörü, büyük bir ekonomik değere sahiptir. Evcil hayvan sahipleri, hayvanların sağlığı ve konforu için önemli miktarda bütçe ayırırlar. Bu durum, evcil hayvan ürünleri pazarının kalıcı olmasını sağlamakta ve yeni iş fırsatları sunmaktadır. Ayrıca, evcil hayvanların toplumdaki yerinin ve öneminin artması, hayvan hakları ve refahı konularına olan ilgiyi de beraberinde getirmektedir. Hayvanlara yönelik kötü muameleye karşı yasalar ve düzenlemeler giderek daha katı hale gelmekte, bu da evcil hayvan sahiplerinin sorumluluklarını artırmaktadır. Bu gelişmeler, evcil hayvanların yaşam koşullarını iyileştirmenin yanı sıra, toplumsal bilincin de yükselmesine katkıda bulunmaktadır. Hayvanların, insan yaşamındaki önemi, evcil hayvan sahiplerinin duygusal bağlılıklarını güçlendirmekte ve onların konforu için daha fazla çaba sarf etmelerine yol açmaktadır. Bu bağlamda, evcil hayvan giyim ve aksesuar sektörünün büyümesi sadece ekonomik bir olgu değil, aynı zamanda sosyal bir dönüşümün de göstergesidir.

Bu tezin başlıca konusu, insan yaşamında evcil hayvanın konumunu belirlemek ve evcil hayvanların ihtiyaçları doğrultusunda tüketim sağlayan bireylere yönelik marka çalışması sunmaktır. Çalışmada yazılı kaynaklar, sanal kaynakça ve görüşme formları taranmıştır.

Anahtar kelimeler: Hayvan üslubu, evcil hayvan giyimi, sanat ve tasarım, markalaşma.

BRANDING IN PET CLOTHING DESIGN

ABSTRACT

Throughout history, humans have coexisted with animals across various geographies and cultures. Domestic animals have played a functional role in human life, becoming an integral part of social and cultural life throughout history. Across the ages, animals have held mystical meanings in people's beliefs and ways of life; they have sometimes been revered and sanctified, while at other times, they have been associated with evil in the lower strata. Within the cultural phenomenon that shapes traditional structures, animals have found their place in human life, both symbolically and individually. In modern times, pets are often seen as status symbols that reflect their owners' lifestyles, leading to the branding of pet apparel in a manner that holds both aesthetic and functional importance. The pet clothing and accessories industry holds significant economic value. Pet owners spend substantial amounts of money on their pets' health and comfort. These expenditures ensure the sustainability of the pet products market and offer new business opportunities. Moreover, the increasing societal importance of pets has brought about heightened interest in animal rights and welfare. Laws and regulations against the mistreatment of animals are becoming increasingly stringent, thereby increasing the responsibilities of pet owners. These developments not only improve the living conditions of pets but also contribute to raising social consciousness. The important place and significance of animals in human life strengthen the emotional bond between pet owners and their pets, leading them to make greater efforts for their comfort. In this context, the growth of the pet clothing and accessories industry is not merely an economic phenomenon but also an indicator of social transformation.

The main topic of this thesis is to determine the position of pets in human life and to present a branding study aimed at individuals who provide consumption based on the needs of pets. In this study, written sources, virtual references, and interview forms were reviewed.

Keywords: Animal style, pet clothing, art and design, branding.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ	viii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1. İNSAN YAŞAMINDA HAYVANLAR.....	3
1.1.Hayvan Üslubu	5
1.1.1.İnanç sembolü olarak hayvan imgesi.....	15
1.2. Statü Sembolü Olarak Hayvanlar	30
İKİNCİ BÖLÜM	43
2. EVCİL HAYVAN.....	43
2.1.Evcilleştirme Tarihi	43
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	45
3. SANAT VE TASARIM.....	45
3.1. Evcil Hayvan Giyimi.....	46
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	61
4.MARKALAŞMA	61
4.1.Marka.....	61

4.2.Evcil Hayvan Giysisi Alanında Markalaşma	62
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	64
5. TASARIMLAR.....	64
ALTINCI BÖLÜM.....	76
6. GÖRÜŞME FORMU	76
SONUÇ	78
KAYNAKÇA.....	80
ÖZGEÇMİŞ	89

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1 Rehber Köpek (Kopekler.com t.y.)	4
Şekil 2 Alta-mira Mağarası (İspanya) Bizon resmi M.Ö. 30000 (arkeofili.com 2024)	6
Şekil 3 Beldibi Geyik Figürü (pamukyolu.blogspot.com 2021)	7
Şekil 4 Mezolitik. Av Sahnesi, Los Caballos, İspanya MÖ 10.000-9000 (metanexus.net 2007)	7
Şekil 5 Göbeklitepe'den Çeşitli Hayvan Tasvirleri (Özdöl 2011: 184).	8
Şekil 6 Çatalhöyük Boğa Duvar Resmi (Russell 2012: 81)	9
Şekil 7 Çatalhöyük Boğa Başı ve Boynuzu (Meskel 2012: 100)	9
Şekil 8 Lascaux Mağarası, Avlanırken Ölen Adam Çizimi (bilimdili.com 2018)	10
Şekil 9 Petar Lubarda, 1970, Kosova Savaşı	11
Şekil 10 Keçe Eyer (www.hermitagemuseum)	12
Şekil 11 Kaide Üzerin Geyik Figürü (www.hermitagemuseum.org)	12
Şekil 12 Leningrad Hermitage Müzesi "Pazırık Halısı" (hermitagemuseum.org)	13
Şekil 13 On İki Hayvanlı Türk Takvimi (turkbitig.com)	14
Şekil 14 Mısır Tanrıları (Birçok Tanrısal Temsilciden Birkaçı) (lookandlearn.com t.y.)	17
Şekil 15 Mısır'daki II. Ramses Tapınağında 2.000 Mumyalanmış Koç Başı	17
Şekil 16 Hanedan Kâtibi Nebqed'in Ölüler Kitabı Papirüsünden (MÖ 1390-1350, Louvre Müzesi)	18
Şekil 17 Ganeşa (miujizabyleyla.com 2021)	19
Şekil 18 Tapınmak üzere süslenilen inekler	20
Şekil 19 Taş Oyma Ejderha Figürü (tarhlihanat.com 2018)	21
Şekil 20 Çin Anka Kuşu (tarhlihanat.com 2018)	22
Şekil 21 Çin Kaplan Tasviri (flickr.com t.y.)	22
Şekil 22 Hayvan Biçimine Girme Temasını İşaret Eden Metal Aynalar ya da Levhalar Üzerine Oyunmuş Zooantropomorfik Figürler (Çoruhlu 2020: 123).	23
Şekil 23 Şaman Davulu (akademikkaynak.com t.y.)	24
Şekil 24 Bir Şaman Asası (Çoruhlu 2020: 143)	25
Şekil 25 16. Yüzyıldan Kalma At Şeklindeki Mezar Taşı (Beydiz, 2016: 55)	26
Şekil 26 Tarlayı Korumak İçin Kullanılan Kafatası (altayli.net)	27
Şekil 27 At Nalı Nazarlık (Begiç 2022: 178)	28

Şekil 28 Osmanlı Dönemi Şaman İşi Domuz Dişi ve Gümüş At Süsü (bayrakmuzayede.com t.y.)	28
Şekil 29 Safranbolu Mehveş Hanım Konağının Dış Cephesindeki Geyik Kafatası ve Boynuzu (mehveshanimkonagi.com t.y.)	29
Şekil 30 Kaplumbağa Nazarlık (Begiç, 2022:178).	30
Şekil 31 Aydın Deve Güreş Festivali (visitaydin.com t.y.)	32
Şekil 32 Deve ile Çeyiz Alma Töreni (trthaber.com)	33
Şekil 33 Gelin Atı (koydehayat.net 2021)	33
Şekil 34 Gelin Koçu (erzurumgunebakis.com)	34
Şekil 35 Rajasthan Deve Festivalinde Süslenmiş Deve (holidify.com t.y.)	35
Şekil 36 Rajatshan Deve Festivalinde Süslenmiş Deve (bikanercamelfestival.com)	35
Şekil 37 Kukla At Dans Kostümü (commons.wikimedia.org)	36
Şekil 38 Festival İçin Süslenilmiş Fil (cindystarblog.blogspot.com 2014)	37
Şekil 39 Güney Tirol, İtalya ve Alp bachtal'daki sığır sürüsü (lookphotos.com)	37
Şekil 40 Karadeniz'in Süslü İnekleri (karadenizolay.com 2018)	38
Şekil 41 Puma Markasının Geçmişten Bugüne Logo Değişimi (turbologo.com)	39
Şekil 42 Alfa Romeo Logosunu Geçmişten Bugüne Değişimi (fcaheritage.com)	40
Şekil 43 Logosunda Hayvan Sembolleri Bulunan Spor Kulüpleri (K. ALTINTAŞ tarafında hazırlanmıştır).	41
Şekil 44 Üzerinde Hayvan Sembolleri bulunan Bayraklar (Yiğit vd. 2008: 54).	42
Şekil 45 At Kafası İçin Boynuzlu Maske (hermitagemuseum.org)	47
Şekil 46 Şövalye Şeklinde Satranç Taşı (metmuseum.org)	48
Şekil 47 Devonshire Avcılık Halıları (collections.vam)	49
Şekil 48 Yaban Domuzu Avında Av Köpekleri (collections.louvre.fr)	50
Şekil 49 Köpek Zırhı (Jiménez, 2022: 120)	51
Şekil 50 Turnuva Zırhı (www.khm.at)	52
Şekil 51 Turnuva Koşum Kostümünün (commons.wikimedia.org)	53
Şekil 52 Harnischmeister Albrecht, 1480. Viyana Arsenal'deki bir tablo. (Foulkes, 1912: 9).	53
Şekil 53 Barış Mızrak Dövüşü Zırhı (metmuseum.org)	54
Şekil 54 Mızrak Dövüşü için "Kör" Shaffron (At Başı Savunması) (metmuseum.org)	55
Şekil 55 Midilli İçin Yapılmış Olan Shaffron (metmuseum.org)	55
Şekil 56 Av Köpeği için Tasma (metmuseum.org)	56
Şekil 57 Evcil Hayvan Kabanı (www.metmuseum.org)	57

Şekil 58. Dogville “Hot Dog” Kısa Filminde Bir Kare (kidsactivitydownloads.com)	58
Şekil 59. Dogville "Hot Dog" filmin tamamı QR Kod.....	58
Şekil 60. Gelin ve Damatlık Kostümüyle Kediler (wordpress.com)	59
Şekil 61 Kişisel Marka Logosu (Tasarım Berna Kocabaş Altıntaş)	63
Şekil 62 Evcil Hayvan Kot Ceketı (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.).....	64
Şekil 63 Bedenden Tasma Takılabılen Yelek (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.).....	65
Şekil 64 Evcil Hayvan Montu (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)	66
Şekil 65 Evcil Hayvan Nikah Elbisesi (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.).....	67
Şekil 66 Evcil Hayvan Yılbaşı Şapkası (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)	68
Şekil 67 Evcil Hayvan Fuları (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)	69
Şekil 68 Evcil Hayvan Bornozu (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)	70
Şekil 69 Evcil Hayvan Yeleği (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.).....	71
Şekil 70 Evcil Hayvan Kostümü (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)	72
Şekil 71 Evcil Hayvan Kostümü (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)	73
Şekil 72 Damatlık Fular (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.).....	74
Şekil 73 Kedi Yatağı (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.).....	75

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 Evcil Hayvan Giyimini Onaylama oranı	76
--	----

GİRİŞ

Geçmişten günümüze kadar insanlar yaşam boyu hayvanlarla hep iç içe yaşamış ve ortak coğrafyayı paylaşmışlardır. Bu ortak yaşam içerisinde hayvanlar belirli anlamlar ve konum çerçevesinde yeri geldiğinde yüceltilmiş, yeri geldiğinde kötülük ile atfedilmiştir. Hayvanlar, insanlar için yaşam zorluğunu kolaylaştıran unsurlar olarak yerlerini almışlar ve insanlar bunun doğrultusunda her hayvana işlevleri ve konumları ile ilgili anlam ve nitelik yüklemişlerdir. İnsanlar hayvanları tarih boyunca ürettikleri eserlere esin kaynağı olarak yansıtmışlardır ve bu doğrultuda Orta Asya’da “Hayvan Üslubu” adı verilen sanat akımı ortaya çıkmıştır. Toplamlarının yaşam şeklini, dini yaklaşımı ve mitolojinin sembolik anlamlarına vurgu yapılarak hayvan tasvirleri kullanılmıştır. Bu hususta ele alındığında ilk örneklere kaya ve mağara resim betimlemelerinde rastlamak mümkündür. İnsanlık tarihinde önem arz eden ancak bir yanılla da gizemi tam olarak çözülemeyen mağara resim betimlemeleri varlığın anlamını ve simgesel olarak düşünmenin ortaya konulmuş halini göstermektedir (Özdemir, 2021: 826).

Dünya üzerinde farklı medeniyetler, farklı kültürler, toplumlar ve dini sistemler ile temasa geçmişlerdir. Bu geniş kültür ele alındığında günümüzü ve yaşamımızı aydınlatan eserler ve yapılar miras olarak kabul edilebilir. Orta Asya Büyük Türk Hun Devletinden günümüze kadar gelen eserlerde Hayvan üslubu oldukça ön planda tutulmuştur. Hayvan Üslubu gün geçtikçe geniş anlamlar içermiş ve kullanım alanları artmıştır.

Şamanizm de karşımıza çıkan şaman kıyafetleri, şamanın kılığına bürünmüş olduğu hayvanın gücünün geçtiğine inanılarak dini boyutta anlam kazandırmıştır. Hayvanlar üzerinde kullanılan eyerlerde, başlıklarda ve maskelerle hayvanlar için kullanılan aksesuarlarda da hayvan üslubunu rastlanılmış ve Pazırık Kurganlarında karşımıza çıkmıştır.

Dünya gelişmeye ve toplumlar büyümeye başladıkça kültürel zenginliğin içerisinde birbirinden ayıran unsurların başında gelenek, görenek ve inançlar çevresinde oluşan uygulamalar ile karşılaşmaktayız. İnsanoğlu kendi gücüyle engelleyemediği olumsuzluklar için, doğaüstü güçlere inanmak ve ondan yardım almak için bazı nesnelere güç atfedilmiştir (Begiç, 2022: 171). Günümüz şartlarında bu şekilde hayvanlar süslenmeye ve korunmaya devam edilmektedir. İnsanlar hayatların da yer alan evcil hayvanlarını korumak amaçlı çeşitli aksesuar ve materyallere başvurmaktadır. Dünyanın değişim döngüsü devam etse de insanlar için hayvan unsuru her zaman aynı coğrafya içerisinde yaşamlarında yer almaktadır,

değişen bu toplum beraberinde farklı arayışlarla üretim ve tüketici döngüsüne yeni bir boyut kazandırmıştır.

Dünya'da büyüyen üretici ve tüketici döngüsü içerisinde moda tasarım sektörü önem kazanmaktadır. Bu çalışma alanı beraberinde yeni tasarımcılar için çalışma sahası yaratmıştır, aynı doğrultuda farklılık arayışında olan tüketici tutumu ile tasarımcının farklılık yaratmasına ve bu farklılık içerisinde markasını doğru yönetip, doğru sahada pazarlamasını gerekmektedir. Sektörde yer edinebilmek için tasarımcıların oluşturmuş olduğu marka da kendine ait özellikler olması gerekmektedir. Bu özellikler doğrultusunda tasarımcıları markalaşma kavramına götürmektedir.

Markalaşma, farklı bir fikri veya bir ürünü pazarlama ile müşteriye sunmaktır. Farklılık açısından alışa gelmiş tüketici döngüsü içerisinde temel yaşam ihtiyacını karşılaya bilen bireyler, ihtiyaçları dışına geçerek isteklerin yönelik alışveriş yapmaya başlamışlardır. Bu istek unsurları içerisinde birlikte yaşadığımız evcil hayvanlar için oluşan üretim sahasında, tasarım olanakları gelişmesiyle markalaşma fikri olarak moda tasarım sektöründe yer almıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İNSAN YAŞAMINDA HAYVANLAR

İnsan yaşamında hayvanlar ile olan bağ, geçmişten günümüze dek anlam ve nitelik kazanarak varlığını sürdürmektedir. Eski Çağlardan itibaren günümüze kadar insanlar hayvanlarla aynı coğrafyayı paylaşmaktadır. Kazılardan elde edilen verilere göre, insanlarla hayvanlar arasında en az yarım milyon yıl öncesine dayanan bir ilişki olduğunu göstermektedir (O’Haire, 2010: 226). İnsanların avcı ve toplayıcı olarak hayatlarını devam ettirdiği dönemlerden itibaren ihtiyaçları doğrultusunda hayvanlara yön vermiş ve kendi hayat biçimlerine entegre etmiştir. Hayvanlar, insanlar tarafından avlanır, evcilleştirilir, tüketilir ve insan toplumlarında ibadet edilir, sembolize edilir, korunur ve kutsallaştırılır (Siddiq ve Habib, 2017: 22). Hayvanlar, insan hayatında beslenme ihtiyacını karşılayan, hayatı kolaylaştıran bir destek, dost ve inanç dünyasında farklı anlamlar yüklediği canlılar olmuştur. İnsanlık tarihinde ilk olarak hayvanlardan yiyecek için eti, barınma için derileri ve kürkünden yararlanılmıştır. Yaşamsal ihtiyaçlarında kullandığı birtakım aletlerde de hayvanların boynuzu, dişi ve kemiğini değerlendirmiştir. Başlangıçta avlanarak sahip olduğu hayvanların yanında, zamanla evcilleştirdiği hayvanlardan da birçok ihtiyacını karşılamış ve onlarla sıkı bağlar kurmuştur. Bu bağlamda, insanlar tarafından hayvanlara yüklenen işlevler zamanla çeşitlenmiştir.

Evcil hayvan ve insanlar arasındaki beraberlik ihtiyaçları doğrultusunda farklılık göstermiştir. İnsan hayatında önemli yer edinen evcil hayvanlar, sahiplerinin hayat kalitesini yükseltmiş ve onları olumlu yönde etkilemiştir (Kaya ve Bektaş, 2019: 402).

Schaffer (2009), kişi ile evcil hayvan arasındaki yakın duygusal ilişkiyi "evcil hayvana bağlanma" olarak adlandırmıştır ve huzur, güven, sevgi duygularının kişiye psikolojik fayda sağladığı belirtmiştir. Bu duygusal bağ nedeniyle evcil hayvanın yokluğunun kaygıya, ölümün ise yasa neden olabileceği öne sürmüştür (Karamişe, 2014: 16). Evcil hayvanla sahibi arasında kurulan sıkı bağ, onun hayatından çıkmasıyla birlikte oluşan boşluk nedeniyle sahibine derin bir üzüntü verdiği ve derin etkiler bıraktığı görülmektedir.

“Hayvanlar korku, panik, üzüntü, heyecan ve sevinç gibi insanların yaşadığı duyguların hepsini yaşamaktadırlar” (Alyüz, 2018: 9). Kişi üzerinde oluşan yalnızlık ve güven gibi ruhsal yönden olumsuz anlamda oluşan, duygu birikimiyle başa çıkma mekanizmasında evcil hayvanların etkili olduğu yönünde uzun zamandır çalışmalar yapılmaktadır.

Geçmişte, Eski Mısır'dan, Yunan medeniyetlerine kadar insan ile hayvanların ortak yaşamlarından söz edilebilmektedir. Eski Mısır uygarlığında, ölümden sonra yaşamda birlikte olacakları inancıyla evcil hayvanlarıyla gömüldüğü ve bu mezarlara, sahibi gibi evcil hayvanlarının resimleri mezar taşlarına çizildiği görülmüştür (Gökkaya, 2019: 11-12). Antik Yunanda, hastaların yaralarını köpeklere yalatma suretiyle iyileşeceğine inanılırdı. Eski çağlarda yapılan bu işlemler, insanların hayvanlardan hastalıklarına karşı şifa bulma ihtiyacını göstermektedir (Gökkaya, 2019: 12).

Tarihsel süreçte incelenen insan ve hayvan ilişkisi, günümüzde daha profesyonel yaklaşımlarda kullanılmaya başlamıştır. Buna örnek olarak Hayvan Destekli Tedavi (HDT), insan ve hayvan iletişimine dayanan, ruhsal bozukluklara bağlı oluşan fiziksel ve psikiyatri rahatsızlıklarda ve kronik hastalarda bir terapi yöntemini vermek mümkündür. Bireylerin yaşam kalitesini artıran tedavi biçimi, dünyada giderek artmaktadır (Akyıl ve Şengül, 2022: 101; Cevizci vd., 2009: 4). Özel olarak eğitilen Terapi köpeklerinin ve sahibine duygusal destek veren köpeklerin, kaç kilo olursa olsun uçak seyahatlerine izin verilmektedir. Bunun sebebi, bireyin geçirmiş olduğu veya geçirebileceği rahatsızlıkların önlenmesidir.

Şekil 1 Rehber Köpek (Kopekler.com t.y.)

İnsanlar evcil hayvan olarak günümüz şartlarında kedi, köpek, tavşan, kertenkele, hamster, kaplumbağa, balık, kuş, yılan gibi ev koşullarında bakımı sağlanan hayvanların

yanında, kümes hayvanları ile büyük ve küçükbaş hayvanları beslemektedir. Her yıl milyonlarca ziyaretçiyi ağırlayan hayvanat bahçeleri ve gün geçtikçe artan evcil hayvan sahibinin olması, insan ve hayvan arasındaki güçlü ilişkiyi göstermektedir. Yapılan araştırmalar, sonucunda hayvanlar insanların bedensel ve ruhsal sağlığını olumlu yönde etkilemektedir. Evcil hayvan sahipleri, hayvanların sağlığı, barınması, yiyeceği ve aksesuarları için karşılık beklemeden zaman, enerji ve yüksek bütçe harcamaktadır (O'Haire, 2010: 226-227).

Engelli ve ruhsal hastalıklara sahip bireyler üzerinde yapılan araştırmalarda, evcil hayvanların onlara olumlu yönde fayda sağladığı görülmüştür. Amerika Birleşik Devletleri'nde bireyin ihtiyaçları doğrultusunda karşılayabilen robotlar, tasarımları gerçek hayvanları taklit edecek şekilde üretilmiştir (Hart ve Yamamoto, 2015: 53-66).

1.1.Hayvan Üslubu

İnsanla hayvan arasındaki yakın ilişki, sanat anlayışına da yansımış ve tarihsel süreçte birçok uygarlıkta hayvan, sanatın konusu olmuştur. Bu bağlamda, kaya ve mağara duvarlarına resmedilmiş hayvan ve insan sembolleri, insan ve hayvan ikilisinin yaşam koşulları, kaya ve mağara resimlerinde karşımıza çıkmaktadır. Milattan önce, Orta ve İç Asya'da henüz etnik yapılardan söz edilemeyen erken dönemlerde, zamanla hayvanların tasvirinin yaygınlaştığı görülmektedir (Çoruhlu, 1993: 118).

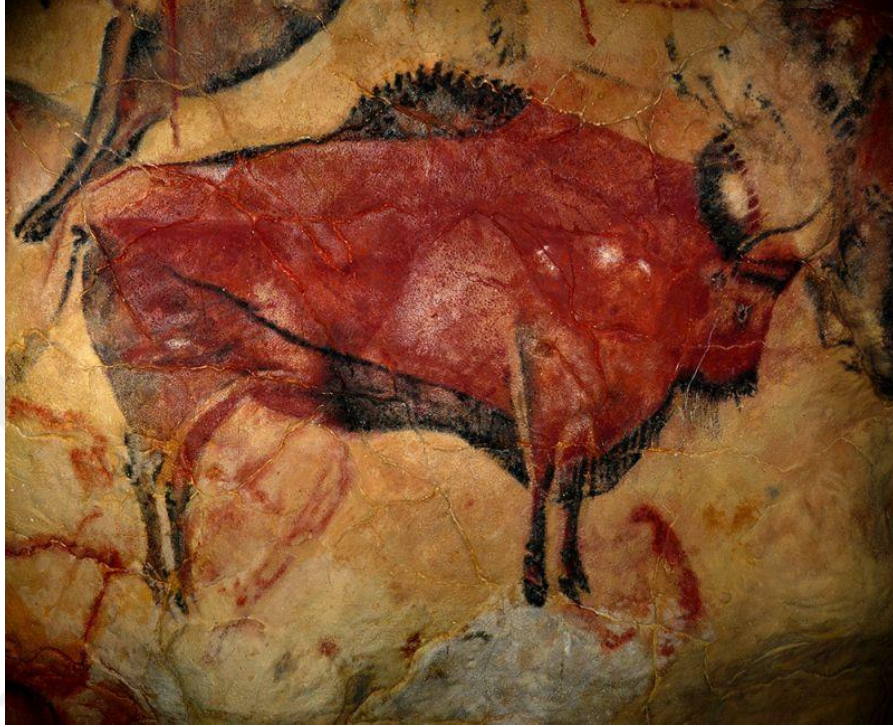
İnsanoğlu, için önemli kabul edilen hayvan davranışlarını ilkel dönemlerden itibaren doğal yaşam şartlarında hayatta kalabilme ve avlanabilme yetisini kazanabilmek için hayvanları gözlemişlerdir. Tarihin en eski belgeleri olarak sayılan duvar resimlerindeki hayvan figürleri, günümüze hayvan davranış biçimlerine ilişkin bilgiler vermektedir (Sağlamlıgil, 2013: 3).

Üst Paleolitik 25-30 bin yıllık dönem de Homo sapienslerin ataları olarak kabul edilen Cro-Magnonlar, mağara ve kaya yüzeylerine hayvan tasvirleri çizdiler, giysilerini diktiler ve hayvan dişlerinden aksesuar yaptılar ve bunun doğrultusunda Üst Paleolitik Sanatı olarak bilinen dönem başlamıştır (Uysal, 2011: 36).

Paleolitik Çağ insanları mağaralarda yaşam sürdürmüştür. Besin ihtiyaçlarını, çevrede buldukları yenilebilir bitki, meyve ve avcılıktan elde ettikleri et sayesinde yaşamlarını devam ettirmişlerdir. Hayvanlara karşı taş sopalar kullanarak korunmuş ve avlanmışlardır; hayvanların derisini giysi olarak kullanmışlardır (Kaya, 2013: 27). Kendisini soğuktan ve tehlikeden koruyabilen, aynı zamanda da iyi avlanabileceği bir alan için sığınak arama içinde

olmuşlar. Paleolitik Çağda insanlar ilk üretimlerini savunma ve açlık içgüdüsüyle yapmışlardır (Akyıldız, 1987: 14).

Dönemin yaşam şartlarının zor olduğu buzul çağında ise, insanlar doğanın gücünü açıklayamadıkları için kendilerince ritüel şeklinde mağaralara hayvan figürleri çizmeye başlamışlar (Kul, 2020: 4).

Şekil 2 Alta-mira Mağarası (İspanya) Bizon resmi M.Ö. 30000 (arkeofili.com 2024)

Mezolitik Çağ, Paleolitik ve Neolitik çağ arasında bir geçiş dönemidir. Paleolitik ve Mezolitik çağ arasında benzerlik gösteren aletler, duvar resimleri, hayvan kemikleri vb. veri kaynağı teşkil etmektedir ve iki çağın birbirinden ayıran unsurlar barındırmaktadır (Arslantaş, 2016: 319). Mezolitik çağda en özgün buluntulardan bir tanesi “Mikrolit” olarak adlandırılan çakmak taşın, kemik ve obsidyenden üretilmiş geometrik şekilde yapılmış aletlerdir. Bu aletlerin işlevselliğine göre, boynuz, kemik ve tahtadan elde edilen sapa takılarak kullanıldığı bilinmektedir (Akyıldız, 1987: 21).

Mezolitik Çağ’da insanlar, barındıkları mağara duvarlarına çeşitli hayvanları avlanma sahnelerini doğadan elde ettikleri oksitli boyalarla boyamışlardır. Beldibi mağarasında kayıtlara geçen geyik figürü, çağın ilginç örneklerindendir (Akyıldız, 1987: 22).

Şekil 3 Beldibi Geyik Figürü (pamukyolu.blogspot.com 2021)

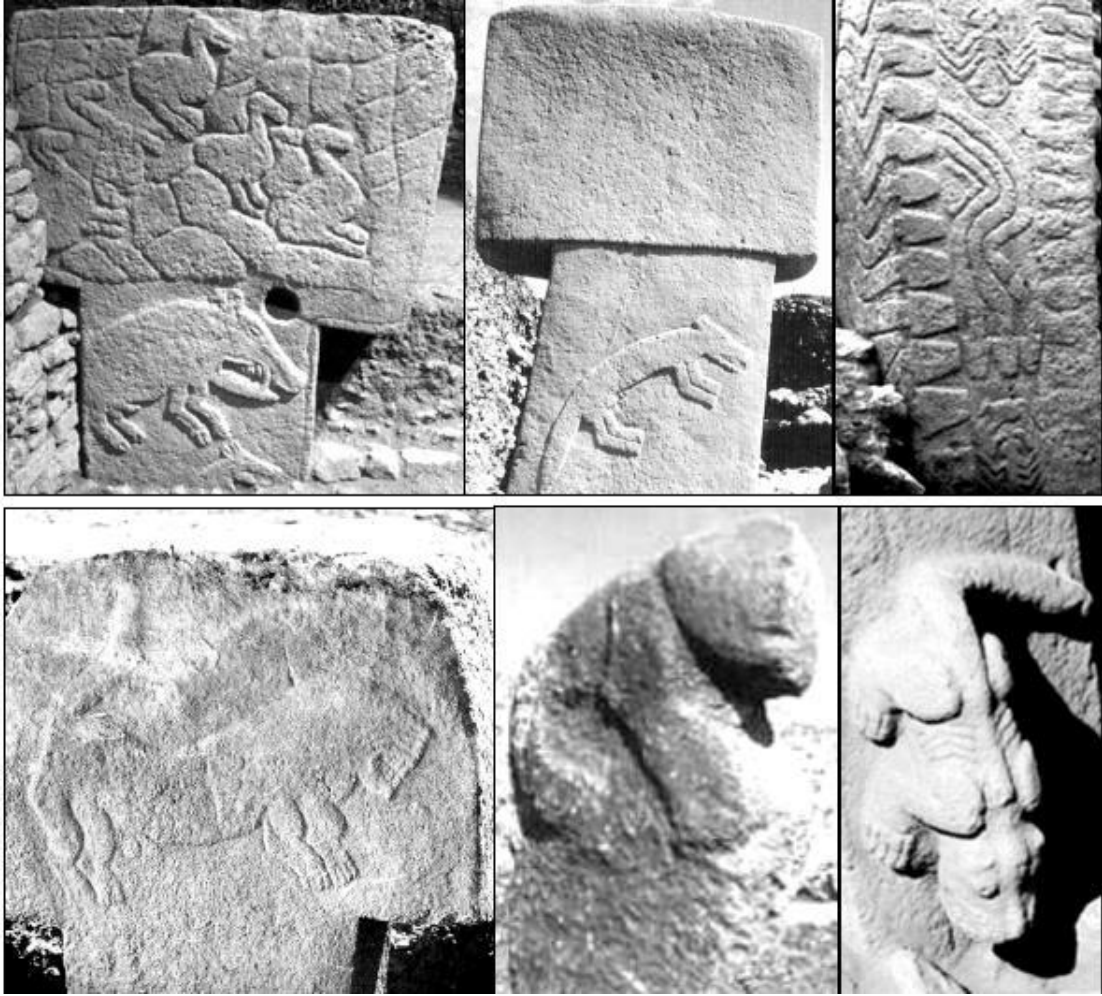
Bu dönemde insanlar mağara ve kaya duvarlarına resimler yapmaya devam ederler ancak bu sefer hayvanlar aleminin içerisinde insan figürleri de resmedilmeye başlanır. Resimler oldukça soyutlanmış, çocuksu biçimlere dönüşmüş çeşitli hikayeler ile anlatılmaya başlamıştır (Yıldırım, 2018: 19).

Şekil 4 Mezolitik. Av Sahnesi, Los Caballos, İspanya MÖ 10.000-9000 (metanexus.net 2007)

Neolitik, Türkçe de 'Cilalı Taş Devri' olarak bilinmektedir. Neolitik Çağ insanları mağaralarda yaşama devam etmiş ve göçebe yaşam şeklini büyük oranda bırakarak nehir ve

sulak bölgelerde yerleşik toplumları oluşturmaya başlamışlardır (Kaya, 2013: 32). İnsanın avcılık ve toplayıcı yaşamda sürdürdüğü alışkanlıklarına değiştirip canlı türlerini evcilleştirerek üretici yaşama geçmişlerdir (Akyıldız, 1987: 25). Kadim Anadolu toprakları üzerinde en önemli Neolitik döneme ait yerleşim yerleri arasında, Cafer Höyük (Malatya), Çayönü (Diyarbakır), Hallan Çemi (Batman), Nevali Çori (Urfa), Göbeklitepe (Urfa) (www.acikders.ankara.edu.tr) ve Çatalhöyük (Konya) (www.konya.gov.tr) bulunmaktadır. Güneydoğu Anadolu bölgesinde, ilk yerleşim bölgelerinde kazılar sonucundaki verilere göre hayvan kabartma tasvirlerine rastlanılmıştır. Göbeklitepe kazı çalışmalarında, dikili taşlar üzerindeki hayvan kabartmaları ve bazı sembollere bulunmuştur (Özdöl, 2011: 184).

Şekil 5 Göbeklitepe'den Çeşitli Hayvan Tasvirleri (Özdöl 2011: 184).

İnsanoğlu, mağara ve kaya resimleri ile başlayan sanat sürecinde, yaşamında onu etkileyen hayvanları resmetmeye başlamış zamanla inanç bağlamında da özel güç ve anlamlar yüklediği hayvanları sanatına konu ettiği görülmektedir.

İlk çağlarda insanların oluşturmuş olduğu duvar resim betimlemeleri, güçlü ve vahşi hayvan imgesi barındırmaktadır. Çatalhöyük'te bulunan duvar resminde, çevresinde başka hayvanlar dahi olsa boğanın büyük resmedilmesi, insanoğlunun baş etmesi gereken büyük bir güç ve tehlike olarak görülmesindendir. İnsanların küçük resmedilmesi, mücadele edilen hayvanın birey üzerinde yaratmış olduğu etkiyi göstermektedir (Özden, 2009: 74).

Şekil 6 Çatalhöyük Boğa Duvar Resmi (Russell 2012: 81)

Yerleşim alanlarında, binalar içerisinde dini mekân olarak adlandırılan bölgelere kapatmalı boğa başı ve boğa boynuzları konulmuştur (Tuncer ve Bulut, 2019: 285).

Şekil 7 Çatalhöyük Boğa Başı ve Boynuzu (Meskel 2012: 100)

Çatalhöyük Doğu Höyüğü, M.Ö. 7400 ve 6200 yıllarında duvar resimleri, rölyefler, heykeller ve diğer sanat öğeleri Neolitik Çağa ait unsurlar barındırmaktadır. Batı Höyüğü

ise, M.Ö. 6200 ve 5200 yılları arasında Kalkolitik Çağ ait unsur barındırmaktadır (www.konya.gov.tr).

Kalkolitik Çağ'da, insan yaşamında avcılık ve tarım ön planı tutulmuştur. İnsanoğlu, tüketici simgesi olarak av faaliyetini azaltarak, ihtiyaçlarını kendi ürettikleriyle karşılamaya başlamıştır. Bununla doğru orantılı olarak avcılığın azalmasıyla duvar resimlerinin tamamen ortadan kalktığı görülmektedir (Akyıldız, 1987: 39-40).

Tarihin ilk çağlarından itibaren hayvan üslubundan bahsetmek mümkündür. Bahsetmiş olduğumuz Paleolitik, Mezolitik ve Neolitik dönemlere ait olan kaya ve mağara duvarı üzerinde betimlenen av sahneleri ve hayvan savaş sahneleri, hayvan üslubunun en erken örneklerindendir. İnsanlık gerçek üstü güce karşı eğilimlerinden dolayı hayvan üslubunun ortaya çıktığı ve yayıldığı düşünülmektedir (Oral, 2018: 1053-1054).

Hayvan üslubundan itibaren ele alınan figürlü anlatım ilk çağdan itibaren ardı sıra gelen tüm medeniyetlerin görsel sanatında da geniş bir birikime sahiptir. Bu doğrultuda, bakıldığında en ilkel inanç sisteminden tek tanrılı inanç sistemine, ilk çağlarda aktarılan av sahnelerinden, modern savaş tablolarına kadar, görsel aktarım figürleri estetik kaygılarının yanı sıra dönemin inanç, siyasi, kültürel ve tarihi boyutunu ortaya koymakta, insanın yaşam ve inanç dünyasındaki etkisine göre şekil aldığı görülmektedir.

Şekil 8 Lascaux Mağarası, Avlanırken Ölen Adam Çizimi (bilimdili.com 2018)

Şekil 9 Petar Lubarda, 1970, Kosova Savaşı

Orta Asya’da Türk tarihinde Proto-Türk döneminde başlayıp, Hunlar ’da karakteristik özelliklerine kavuşan hayvan üslubu, Göktürkler ’de de sürdürülmüştür. Her ne kadar Proto-Türk, Hun ve Göktürk kaya resimlerini, en azından bir kısmını birbirinden ayırmak herhangi bir dönemde yapıldığını tespit etmek güç ise de Göktürkler zamanında yapılan bazı tasvirlerin daha natüralist olduğu göze çarpmaktadır (Terzi, 2010: 20). Bu figürler arasında en çok kullanılan hayvanlar kurt, geyik, at, kuş ve çeşitli mitolojik varlıklardır. Hayvan figürleri, zaman zaman birbirine dolanmış, iç içe geçmiş biçimlerde tasvir edilir ve bu tasvirler, Göktürklerin doğa ile iç içe yaşamlarını ve hayvanlarla olan mistik bağlarını simgeler.

Hun sanatında karşımıza çıkan hayvan üslubunda, hayvanlar aleminden aslan, boğa, geyik, kurt, pars, kartal ve koyun gibi hayvanların, at donanımlarında, kılıç kabzalarında eyer örtülerinde vb. eşyalar üzerinde figür olarak başrol oynamaktadırlar (Bilici 1983: 20). Hun sanatıyla ilgili birçok bilgiyi arkeolojik kazılarda elde ettiğimiz eşyalar bizlere geçmişin yaşamı hakkında bilgiler vermektedir. Bu doğrultuda Pazırık kurganı önemli bir rol oynamaktadır (Aslanapa, 1993: 11). Kadim Türklerin yaşadığı bir bölge olarak kabul edilen Sibirya’da Altay dağları eteklerinde yapılan kazılar sonucunda Pazırık kurganlarının beşincisinde buzullar içerisinde önemli unsurlar ortaya çıkmıştır (Aslanapa, 1997: 18).

Rus arkeolog Rudenko, Güney Sibirya’da Altay Dağları’nın eteklerinde yürüttüğü kazı sonucu, M.Ö. 4. ve 3. yüzyıllara ait bir kurganın keşfi yapılmıştır. Pazırık kurganında bulunan eşyalar arasında; Halı, ipek kumaş, renkli keçe, aplike örtüler, at arabaları, eğer, üç ayaklı masa, desenli çömlek, vazo, bilezik, küpe, yüzük, altın ve gümüşten yapılmış süs eşyaları, hayvan kavgaları ve insan figürleriyle bezenmiş tekstil ürünleri vardır.

Buzullar sayesinde günümüze kadar bozulmadan kalmış olan bu eşyalar, bugün Leningrad Hermitage Müzesi'nde saklanmaktadır.

Aralarında yer alan keçe eyer birbirine dikilmiş iki yastıktan oluşmaktadır. Aplike tekniği kullanılarak yapılmış olan eğer örtüsü üzerinde, dağ keçisi ile grifonun mücadelesi betimlenmiştir. Hayvan dövüş sahneleri, Altay sanatının ana motifleri içerisinde yer almaktadır (www.hermitagemuseum.org).

Şekil 10 Keçe Eyer (www.hermitagemuseum.org)

Kurgan içerisinde birbiriyle aynı dört adet geyik heykeli bulunmuştur. Demir bir çubuğun üzerinde top şeklindeki kaideye duran figürün, bulunmuş olduğu dönemde süsleme unsuru olarak başlıklara takıldığı düşünülmektedir. Ahşaptan oluşan minyatür geyik heykeli tek parçadan oluşmaktadır. Gerçeğe uygun olarak yapılmış olan vücut hatlarının aksine, deriden yapılmış devasa dallı boynuzları vardır (www.hermitagemuseum.org).

Şekil 11 Kaide Üzerin Geyik Figürü (www.hermitagemuseum.org)

Kurgandan çıkarılan Pazırık halısı, 1.89 x 2 m boyutunda ve çok ince yün iplikten yapılmış olup, 10 cm²'de 36000 Gördes düğümü ile dokunmuş bir ustalık eseridir (Aslanapa 1987: 99). Bordür çevresinde süvari figürlerinden oluşmaktadır. Grifonlardan oluşan bir iç ve dış dar bordür, 24 kare haçvari çiçeklerden oluşan kırmızı zemin üzerinde beyaz, sarı ve mavi renkler hakimdir (Aslanapa, 1993: 12).

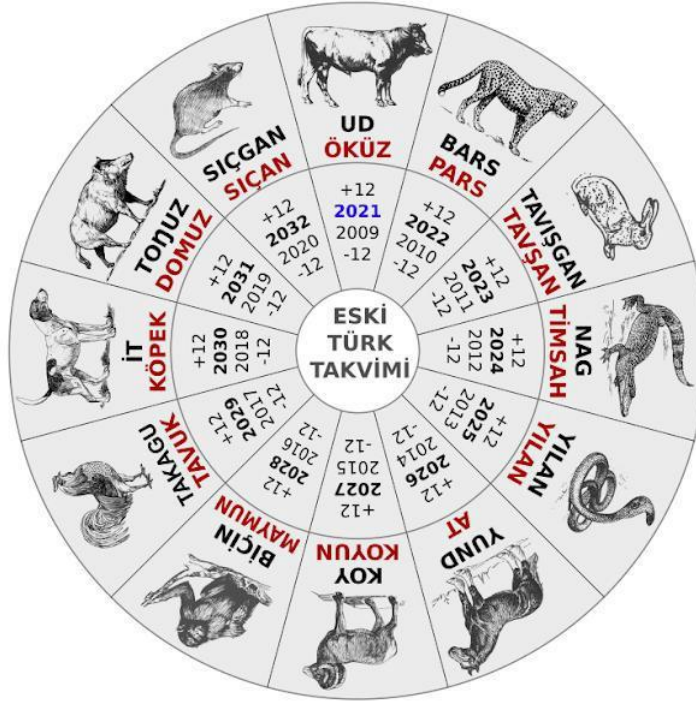
Şekil 12 Leningrad Hermitage Müzesi "Pazırık Halısı" (hermitagemuseum.org)

Kadim Türk uygarlığı, zaman kavramında da hayvana yer vermiştir. Tarihi kaynaklardan elde edilen bilgilere göre, Türk uygarlıklarının en eski tarihli kullanmış oldukları On İki Hayvanlı takvim kullanılmıştır (Turan 2009: 32). On İki Hayvanlı Türk Takvimi, Türklere özgü nitelik ve anlam taşımaktadır. Tisin dininden doğan bu takvim 12 seneden oluşmuş ve her on iki seneye “Çağ” adı verilmiştir (Selçuk 2019: 160). İslam’dan önce Türkler, Güneş yılına dayanan bir takvim kullanmış ve on iki seneye, on iki hayvanın adı ile adlandırılmıştır (Unat, 2004:3). Bu hayvanlar; Tavuk, At, Tavşan, Öküz, İt, Domuz, Maymun, Yılan, Sıçan, Pars, Koyun, Timsah’tır. Bir kimse hangi hayvan yılında doğarsa, o yılın kutsallığı verilir. On İki Hayvan Takvimi Çin, Tibet ve Moğollarda da kullanılmıştır (Selçuk 2019: 161).

“Kaşgarlı Mahmud eserinde On İki Hayvanlı Türk Takvimi’nden şu şekilde bahsetmektedir:

“Türkler 12 hayvanın adını alarak 12 yılı adlandırmışlardı. Doğum ve tarihleriyle benzeri olaylar, bu yılların devretmesiyle hesaplanır. Bunun aslı şudur: Onların hakanlarından birisi, birkaç yıl önce geçen bir savaşı öğrenmek ister. Savaşın geçtiği yılı şaşırır. O kavmiyle konuşur ve şöyle der: "Biz bunda nasıl şaşırdıysak bizden sonrakiler de tarihi şaşırtırlar. Biz şimdi de 12 ay ve 12 burcu dikkate

olarak 12 yılı adlandırılır ki onların dönmesiyle tarih hesaplınsın ve ebedi bir hatıra olsun”. “Nasıl uygun görürseniz” derler. Hakan avlanmaya çıkar. Yabani hayvanların İla vadisine sıkıştırılmasını emreder. Avlanırlar ve yabani hayvanları suya doğru zorlarlar. Yabani hayvanlardan 12'si suyu geçer. Hakan geçenlerden her birinin adını bir yıla verir. Birincisi sıçan'dır ki fare demektir. İlk geçen odur. Yılların başı adını ondan alır. Bu isim yıla eklenerek kullanılır ve sıçan yılı demektir. Ondan sonra ud yılı (sığır yılı) olur. Sonra bars yılı (pars yılı). Sonra tavşan yılı, neg yani timsah yılı, yund (at) yılı, koy (koyun) yılı, biçin(maymun) yılı, takagu (tavuk) yılı, it (köpek) yılı, tonuz(domuz) yılı. Domuz yılına gelindiği zaman tekrar sıçan yılına dönlür. Bu kitabı yazdığımız yıl 466 yılının Muharrem ayı idi. Yılan yılı girmişti. Ud yani öküz yılında savaşların çoğalacağını söylerler çünkü öküz toslama yılı olarak bilinir. Tavuk yılına girildiği zaman yiyecek çoğalır fakat insanlar arasında karışıklık düşer, çünkü tavuğun yemi hububattır ve o devamlı çöpleri eşeleyip atar. Yılan ve timsah yılına girildiğinde soğuk, kar ve fitne çoğalır” (Selçuk 2019: 161).

Şekil 13 On İki Hayvanlı Türk Takvimi (turkbitig.com)

Yukardaki bilgiler ışığında, insan ve hayvan ilişkisinin tarihsel süreçte hep olduğu ve hayvanlarla ilişkinin sadece yeme kültüründe olmadığı aynı zamanda işlevsel ve inanç boyutunda olduğu tespit edilmiştir.

Türk kültür tarihinde Orta Asya döneminde oluşan sanat anlayışı içinde değerlendirilen Hayvan Üslubu, yaşam biçimine bağlı olarak hayvanla insan arasında kurulan sıkı bağın yaşamdan sanat anlayışına uzanan etkisini ortaya koymaktadır. Meydana getirilen eserler, hayvanların insan yaşamındaki yerini ve onun hayal dünyasındaki karşılığını ortaya koymaktadır.

1.1.1. İnanç sembolü olarak hayvan imgesi

Din ile ilgili birçok tanımlama vardır. Türk Dil Kurumuna göre; “Tanrı'ya, doğüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanan ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum” ve “Bu nitelikteki inançların kuralları, kurumları, törenler ve semboller halinde toplayan, sağlayan düzen” anlamlarına gelmektedir (www.sozluk.gov.tr/). Doğüstü güçlere, kutsal olarak kabul edilen varlıklara, yöntemlere sahip ve tanrıya inanmayı sağlayan ibadetler bütünüdür. Arapça kökenli olan din terimi, anlam açısından “yol, kural, benimsemek, kabul etmek, ikrar etmek” anlamında kullanılmaktadır (Çaycı, 2012: 3).

İnsanoğlu, medeniyetin başlangıcından itibaren, henüz semavi dinlerden bahsetmekten çok uzak olunan dönemlerde, kendi inanç biçimlerini oluşturmuş ve mistik varlıklara misyon yükleyerek dini inançlarını şekillendirmiştir. Din, insanoğlunun kendiyile özdeşleştirdiği ve kutsiyet atfettiği olgular arasında, zararsız ve kutsal görülen hayvanlar, kutsal mekanlar ve sembollerle ifade edilmiş ve yüceltilmiştir. Bu mantıksalda, mağara resimleri ile ilgili çeşitli teoriler ve fikirler bulunmaktadır. Bazılarına göre, bu resimlerin av büyüü amacıyla yapılmış veya resimlerin çizilmesinin avın yakalanmasında bir rolü olduğudur. Bir başka teori ise, bu resimlerin karanlık bir mağaraya giren geçiş halindeki bir şaman tarafından çizildiği düşünülmektedir. Mağara resimlerinde yarı insan yarı bizon ve hayvan kıyafeti verilen şekil bulunmaktadır; bu durum, şaman teorisini mümkün kılabilir ancak kesin bir bilgi değildir (Allen, 2016: 8-9).

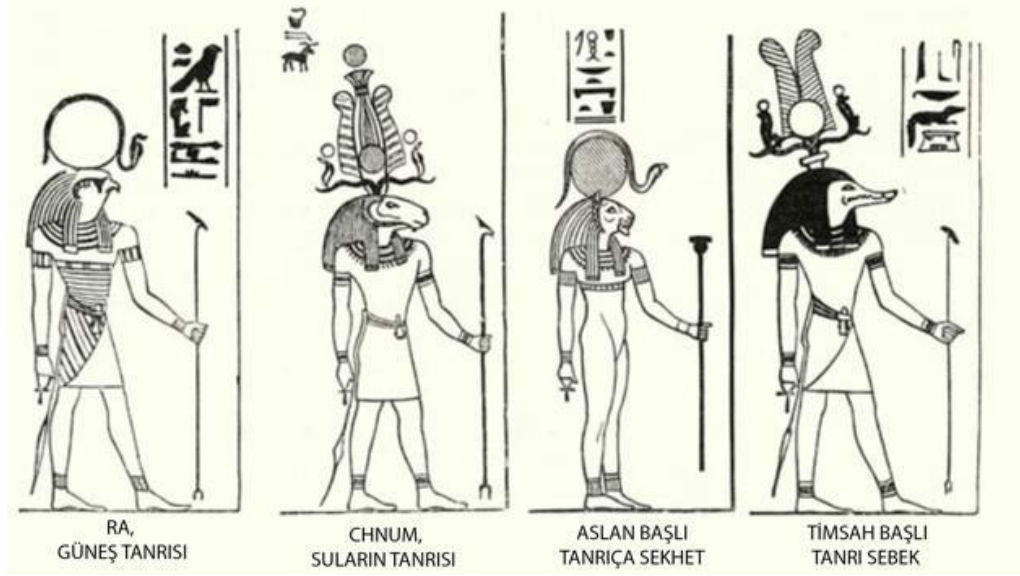
Birçok manevi gelenekte hayvanlar, manevi rehberler veya totemler olarak hizmet vermektedir. Örneğin, Kızılderili maneviyatında hayvan totemleri, elde edilebilecek manevi kimliklerinin önemli bir parçasıdır. Ayı, güç ve cesaret temsil edilirken aynı zamanda şifacı ve koruyucu olarak kabul edilir. Kelebek, dönüşüm ve yeniden doğuşu simgeleyerek yaşamını farklı evrelerini ve kişisel gelişimini temsil etmektedir (Harvey, 2005: 98).

Bu bağlamda, tarih boyunca oluşan inanç biçimlerinin ve dinlerin insanların duygusal, zihinsel ve manevi duygularını karşılamaya yönelik olduğu göz önüne alındığında, hayvanların sembolik sistemde öneme sahiptir. İnsanın manevi, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde çeşitli inanç sistemleri ve ritüeller geliştirmiştir. Bu anlamda bakıldığında tarih boyunca birçok din oluşmuştur. Bunlar, Totemizm inancının ilkel bir inanç biçimi olmasıyla birlikte hayvan ve eşyalara mistik anlamlar yüklemektedir. Animizm inancında, kutsal sayılan hayvanlara karşı korunmak esas alınmıştır. Sümer medeniyeti, boğa, kartal ve aslan gibi hayvanlar mukaddes sayan totemciliği benimsemiştir.

Tarih boyunca farklı medeniyetlerin, toplumların ve kültürel yapıların oluşmuş din olgusu, inanç yapısı ve yaşam şekliyle şekillenmiştir. İnsanoğlu, inandığı açıklayabildiği ve çevresinde gördüğü, kendisine iyi gelen, güçlü gördüğü her varlığa mistik anlamlar yüklemişlerdir.

Geçmişte farklı kültürlerin dinleri üzerine bakıldığında mitoloji kısmen anahtar olmuştur. Dini gelenekler doğrultusunda, insan dışı hayvanların ilahi varlıklar olarak kabul edilmiştir. Farklı dinler ve kültürler içerisinde hayvanlar, insan yaşamında doğrudan parçaları olarak kabul edilmiştir. İnsanoğlu, hayvanlara belirli bir statü ve roller atfetmiştir. Yaşam koşulları hayvanlara yüklenen anlam, kimi zaman Tanrı'nın yüksek mertebesine yerleştirilirken, kimi zaman yük taşıyıcı hayvanlar ve besi hayvanları olarak düşük rütbelere verilmiştir. Bu iki tanımlama çok uç noktalarda olsalar da insan hayatı içerisinde var olmuşlardır.

Dini çerçeveler içerisinde neredeyse her din geleneğinde hayvanlardan söz edilir. Bu bağlamda bakıldığında, Eski Mısır'da yaşamın her alanında din olgusu medeniyetin temel kilit taşını oluşturulmuştur (Hornung, 2004: 73). Arkeoloji kazı sonuçları, eski çağlara ait inanç biçimiyle ilgili net bir veri bulunmamaktadır, ancak bazı buluntular bu anlamda önem içermektedir. Badari'deki kazılarda kefenlenmiş çakal, boğa, koç ve ceylan mezarları keşfedilmiştir. Bu hayvanlara tarih öncesi dönemler kutsiyet atfedilmiştir, bu da dini inançlara dair önemli ipuçları verilmektedir (İnan, 1992: 52-53). Tarihte tanrısal figürler önce cansız nesneler (taht, ip, akarsu), daha sonra canlı nesneler (bitki, hayvan, insan) olarak tasvir edilmiştir. Erken Mısır döneminde insan ve hayvan olan tanrılar bulunur; Başın değişimiyle tanrının simgesi ve mistik anlamı değişir (Hornung, 2004: 77). Bu sembollerin temsil ettiği ilah, seçilen hayvanlar sadece oldukları bölgeyi korurlar ve bölge tanrıları ikinci derece tanrılar olup, büyük tanrı Ra'nın emrinde bulunurlar (Selimoğlu 2009: 45).

Şekil 14 Mısır Tanrıları (Birçok Tanrısalcıdan Birkaçı) (lookandlearn.com t.y.)

İnsanüstü ilahi bir güç gerek insan, gerekse hayvan suretinde parçalanmış veya bütün olarak, çok tanrılı ve tek tanrı inanç sistem kuşağında mevcut olduğu görülmektedir (Kutlutürk, 2015: 143).

New York Üniversitesi Antik Dünya Çalışmaları Enstitüsü tarafından yapılan kazı çalışmaları sonuçları, II. Ramses tapınağında 2000 adet mumyalanmış koç başı ile mumyalanmış köpek, yaban keçisi, inek, ceylan ve firavun faresi kalıntıları keşfedilmiştir. Arkeoloji ekibinin başındaki Sameh Iskandar, bu buluntuların II. Ramses'in ölümünün bininci yılını kutlamak amacıyla yapılmış olabileceği belirtilmiştir.

Şekil 15 Mısır'daki II. Ramses Tapınağında 2.000 Mumyalanmış Koç Başı

Mısır medeniyeti, yaşamları sayesinde farklı hayvan türlerini kurban etme süreci belli başlı kurallar çerçevesinde gerçekleştirmiştir. Mısır medeniyetinde sadece öküzler kurban edilir, ineklerse kurban edilmezdi. Kusursuz öküzler papirüsle mühürlenir. Kurban edilecek hayvanın başına şarap serpilip tanrıya sunulur. Kesilen kafasına beddua edilir, Yunanlılara satılır veya dereye atılırdı. Beddua edilmesinin nedeni, felaketlerinin bu başa gelmesi için

yapılan ritüeldir (Herodotos, 2012: 136 -138). Mısırlılar keçilere ve tekelere dokunmazdı. Mısır dilinde mendes sözü teke ve tanrı pan anlamlarına gelmektedir. Mendes bölgesinin de kutsal kabul ettiği bu hayvanların bakımını üstlenen çobanlara saygı gösterilirdi. Bölgesinde bir tane keçi veya teke öldüğü zaman yas tutulmaktaydı (Herodotos, 2012: 141).

Timsah, büyük gözleri, uzun ve keskin dişleriyle ve dili olmayan tek hayvandır ve alt çenesi hareket etmez. Thebaililer ve Moiris Gölü çevresindeki halk, timsahları kutsal kabul eder ve onları evcilleştirip süsler, altın ve boncuklardan küpeler takar. Ölüncü, kutsal tabutla sunulur (Herodotus, 2006: 151). Nebqed'in Ölüler Kitabı'ndaki papirüs üzerine MÖ 1390-1350 yılları arasında yapılmış çizim Louvre Müzesi'nde bulunmaktadır. Bu çizimde, başı timsah, ön ayakları aslan, gövdesi leopar ve arka kısmı su aygırı olarak tasvir edilen hayvanların, ölen günahkârların kalplerini yutarak onları yok ettiğine inanılır (www.arkeolojisanat.com).

Şekil 16 Hanedan Kâtibi Nebqed'in Ölüler Kitabı Papirüsünden (MÖ 1390-1350, Louvre Müzesi)

İnsanoğlunun hayvanlarla arasındaki manevi ilişki Hindistan'da yaşanmaktadır. Bu durum, ülkenin büyük nüfusuna rağmen iyi bir yaban hayatına sahip olmanın ana nedenlerindendir (Kala ve Sharma, 2010: 85). Hayvanlara tapınma unsuru, Hint medeniyetinde eski çağlardan beri mevcuttur. Kutsal sayılan hayvanlar arasında kaplan, öküz, yılan, fare gibi türler bulunmaktadır (Anthwal, vd., 2006: 36).

Hindistan'da yaşayan bir milyonu aşkın insanın büyük bir bölümü Hindu dinine, nüfusun yüz milyonu Müslüman geri kalan bölümü ise Hristiyan, Sih, Caynist, Musevi, Parsî ve Zerdüşî dinlerine mensuplardır (Güngör ve Kutlutürk, 2009: 31). Hinduizm, kökeni Hint yarımadası olan çeşitli felsefi, inanç ve ritüel sistemlerinden oluşan büyük bir dindir (Zöngür, 2020: 121). Hindu dini, hayvanların insanlarla bir arada yaşama haklarını tanır; bu nedenle insanlara onları sevmeleri, beslemeleri ve tapınmaları öğretilir. Din, çeşitli Hindu tanrılarının ve tanrıçalarının çeşitli hayvan formlarında oldukları inancını desteklemektedir

(Agoramoorthy, Hsu, 2012: 5). Tanrı'nın insan veya hayvanların beden politikasının temel hedefi, evrendeki düzeni sağlamak ve tüm farklılıkların fitratına uygun hareket etmeleriyle birlikte Hindu dünyanın koruyarak hakiki dindarlara ebedi kurtuluş yolunu göstermektir (Kutlutürk, 2015: 157). Buna örnek olarak; Ganeş, fil başlı; Hanuman, maymun yüzü; Narasimha, aslan başlı; Hayagriva, at başlı; Adishesha ise yılan olarak betimlenir. Tanrı ve yaratıklar, kendilerine ait olan boğa, kartal, aslan, tavus kuşu, fare, kuşlar ve kuğu gibi çeşitli hayvanlar ve kuşlar eşliğinde tasvir edilmektedir (Öztürk, 2019: 259).

Hindu tapınaklarının girişinde Ganeşa, koruyucu tanrı olarak kullanılır. "Om" hecesini temsil eder. Büyük kulakları dinlemeyi, küçük ağzı az konuşmayı, küçük gözler ise evrendeki ayrıntıları görmeyi sembolize eder. Üzerine giymiş olduğu kırmızı elbise kaosu sıra halk kıyafetini simgeler, yılanlı kemeri ise tutkuları üzerindeki kontrolü ifade eder (www.ilimge.com).

Şekil 17 Ganeşa (miujizabyleyla.com 2021)

Dünya üzerinde insanlar hayvanları sırf zevk için sevdikleri ve besledikleri görülmektedir ancak Hint kültürünün bir parçası olarak doğaya ve yaratıcılığın yarattığı şeylere karşı sevgi ve şefkatinin bir göstergesidir. Halk arasında kızamık ya da su çiçeği hastalığına sahip bir kimse bir ineği beslerse şifa bulacağına inanır. Müslümanlar arasında kartal beslemek de mevcuttur. Ayrıca Nagpanchami'de yaşayan yılanlar beslenir ve tapılır. Bu inançlar sayesinde besin zinciri ve ekosistem korunur. Yılanların ölmemesi, çiftçilerin ürünlerinin kemirgenlerden korunmasını sağlar. Fareler; Rajasthan'daki Karni Mata tapınağında kutsal kabul edilir ve tapınakta yaşamaktadırlar (Kala ve Sharma 2010: 87).

Hindistan'da yaşayan bir milyar insan nüfusunun çoğunluğu Hindu dinine mensuptur (Güngör, Kutlutürk 2009: 31). Hindu inancına sahip bir insanın gözünde inek kutsal bir hayvandır. Hint inanışlarına göre inek, efsanevi annenin arzusunu yerine getiren Kamadhenu olarak kabul edilir ve Hindistan'ın her yerinde tapınılır ve bunun sonucunda korunması sağlanır (Kala ve Sharma 2010: 87).

Şekil 18 Tapınmak üzere süslenilen inekler

Tüm dinler arasında Jainizm, hayata büyük saygı gösterir. Jeev daya-tüm canlılara karşı şefkat armağanı, ana felsefesidir; hayvan hastaneleri ve yaşlı sığırlar için huzurevleri kuruluşları vardır. Jain rahipleri ve rahibeleri, böceklerin ve bakterilerin girmesini engellemek için ağızlarını kapatır ve bir herhangi bir böceğe kazara bile basmaktan kaçınmak için üzerinde yürürken yeri süpürürler (Krishna 2010: 18).

Jainizm bir azınlık kültü olarak kalsa da Hinduizm üzerinde derin bir etkiye sahiptir (Kumar, Kushwaha 2020: 248.)

Buda'nın öğretilerinin en başında gelen kimseye zarar vermemektir. Üç hayvan Buda'nın hayatındaki üç aşamayı temsil eder: fil, annesinin rüyasında rahmine bir fil girdiğini gördüğü

doğumu; at onun krallığından feragat etmesini ve manastırcılığı benimsemesini temsil eder; geyik ise Sarnath'taki geyik parkında verilen ilk vaazını temsil etmektedir (Krishna 2010: 21).

Dünyada eski medeniyetlerden biri olan Çin sahip olduğu zengin kültür olgusu içerisinde edebi anlatılarda ve mitolojik unsurların başrolünde hayvana yer vermiştir (Güleç, 2023: 187-188).

Ejderhaların kökeni çok eskiye dayanır ve birçok mitolojide önemli bir yere sahiptir. Özellikle Çin'de dini bir boyut kazanmış ülkenin en büyük sembolü haline gelmiştir. Çin ejderhasının boynuzları geyiğe, gözleri bir iblisin gözlerine, gövdesi yılan veya kurbağaya, pulları sazan balığına benzer. Pullarının 81'i iyi etkiler (yang), 36'sı kötü (yin) anlamlar taşır, bunun sonucunda ejderha hem koruyucu hem de yok edicidir (Arslan, 2020: 5-6). Toplamda 117 adet pul bulunmaktadır.

Şekil 19 Taş Oyma Ejderha Figürü (tarhlisanat.com 2018)

Mitolojik anlamda Anka kuşu farklı medeniyetlerde bulunmaktadır ve kendisinin küllerinden tekrar var olacağına inanılır (Güleç 2023: 192). Kralın sembolü olan ejderhayla, Anka kuşu beraber tasvir edildiğinde, Anka dişil hale gelir, kraliçeliği ve krallık gücünü temsil eder (www.astroset.com).

Şekil 20 Çin Anka Kuşu (tarihlisanat.com 2018)

Kaplan Çin de kutsal kabul edilerek saygı gösterilen bir hayvandır, aynı zamanda orman ve dağ tanrısıdır olarak uzun ömürlülüğü simgelemektedir (Gülemez 2023: 195).

Şekil 21 Çin Kaplan Tasviri (flickr.com t.y.)

Şamanizm, milattan önceki devirlerden beri Türkler ve çevrelerindeki gruplar tarafından İç Asya ve Orta Asya'da uygulanmıştır. Din adamları şaman ve kam aracılığıyla uygulanan bir inanç sistemidir (Çoruhlu, 2020: 28). “Şaman kelime kökeni Mançu- Tunguz dilinden gelmektedir. Tunguz’ca şaman; Mançu dilinde sama’dır. Bu dilden Rusça’ ya,

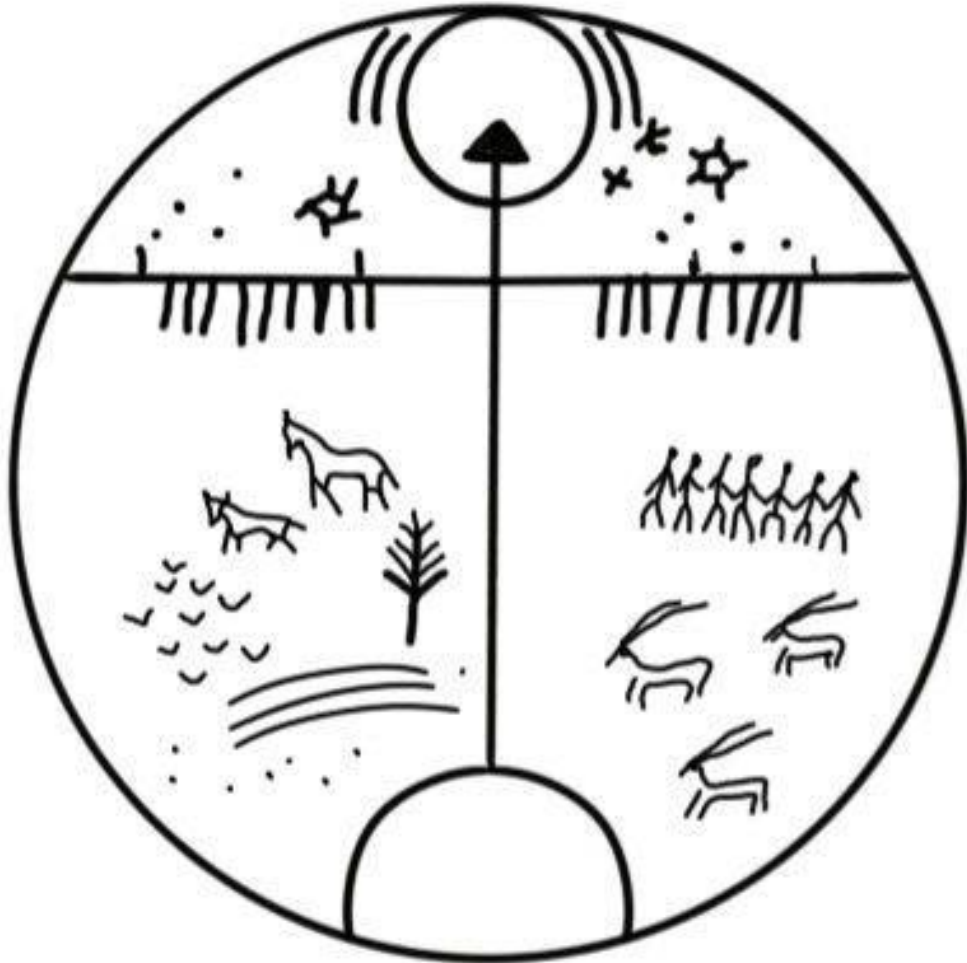
Rusça’ dan da bilim terminolojisine girmiştir” (Örnek, 1998: 47). Bu terim, İslamiyet, Hristiyanlık, Budizm gibi tam anlamıyla din olmayıp, tanrılar ve ruhlarla insanlar arasında tutulabildiğini göstermektedir. Bu inanç sistemine göre, her hayvanın kendine özgü ruhsal özellikleri bulunur ve bu insanların manevi yolculuklarında rehberlik eder (Çoruhlu, 1999: 17).

Şamanizm inancında hayvanlar, ruhlarla insanlarla aralarındaki mesafeyi sağlayan kutsal varlıklar olarak kabul edilir. Hayvanlar, şamanik ritüellerde, mitolojide ve sembolizmde önemli roller üstlenirler. Şamanın ritüellerini gerçekleştirirken kendisine yardımcı malzemelerinden bir tanesinde elbiseleridir. Bu elbiseler üzerinde çeşitli hayvan kalıntıları ve hayvanı tasvir eden unsurlar barındırır (Çoruhlu 2020: 123). Şamanlar, hayvanların ruhlarını çağırarak ya da hayvan şekline bürünerek bu güçlerden yararlanabilirler (Eliade, 1999: 100).

Şekil 22 Hayvan Biçimine Girme Temasını İşaret Eden Metal Aynalar ya da Levhalar Üzerine Oyunmuş Zooantropomorfik Figürler (Çoruhlu 2020: 123).

Şaman ritüelleri gerçekleştirirken bir diğer yardımcısı ise davuludur. Davul şamana yardımcı olan hayvanın ruhu gibidir bazen o şamanın binek atı olarak adlandırılır. Davulun sesine uygun olarak şaman, göğe çıkar ve yeraltına iner (Çoruhlu, 2020: 123). Şaman davulu üzerinde belli başla sembollere yer verilmiştir. Yerin ve göğün tema olarak işlenmiştir. Davul üzerinde bulunan kuşlar kutsal olarak resmedilmiş ve kama yardımcı ruhlar olduğu düşünülmektedir. Resmedilen diğer bir hayvan da geyik gök tanrı inancının kutsal canlılarındandır. Bir diğer kayın ağacı tasviri ya da diğer adıyla yaşam ağacı bulunmaktadır.

Şekil 23 Şaman Davulu (akademikkaynak.com t.y.)

Ritüeller esnasında kullanılan bir diğer eşya şaman asasıdır. Darhatlarda Şamanın asası at başlı “tayag” olarak anılmaktadır. Asanın başı iki veya üç çatal şeklinde bir sopadır, buna uç kısmı beyaz, sarı, kırmızı, yeşil, mavi veya siyah renklerde kumaşlar ve çanlar bağlanır (Çoruhlu, 2020: 142).

Şekil 24 Bir Şaman Asası (Çoruhlu 2020: 143)

Şamanizm de tüm ritüellerde olduğu gibi cenaze törenlerinde ve ölü gömme geleneğinde yine hayvanlara yer verilmiştir. Göktürklerin cenaze törenleri hakkında ölünün çadıra konduğu, aile fertlerinin kurban ettiği at ve koyunlar çadırın önüne serilir ve yine yakınları çadırın etrafında yedi defa döndükten sonra kapının önünde yüzlerine kesik atarak ağlardı. Tüm eşyaları ve atı ölüyle birlikte ateşte yakılırdı (Beydiz, 2016: 54). Bazı mezarlara, at biçiminde mezar taşları yerleştirildiği görülmektedir. Erkek savaşçıların mezarlarına atlarıyla beraber gömüldüğü düşünülürse mezar sahibinin erkek ve savaşçı olma ihtimali yüksektir (Beydiz, 2016: 55). Mezar taşı üzerinde işlenmiş olan hayvan donatıları olabildiğince gerçeğe uygun tasvir edildiği görülmektedir.

Şekil 25 16. Yüzyıldan Kalma At Şeklindeki Mezar Taşı (Beydiz, 2016: 55)

Kültürlerin başında gelen, gelenek, görenek ve inançlar içeren uygulamalar ortaya çıkmaktadır. İnsanoğlu, gücünün yetemediği olumsuzluklar da doğaüstü varlıklara inanmış ve bunun doğrultusunda çeşitli nesnelere anlam atfetmiştir (Begiç, 2022: 171). Nazar kavramı ile gelişen inanç biçimiyle beraber oluşan ritüeller ve uygulamalar birçok uygarlıkta görülmektedir. Nazar kelimesi Arap kökenli olup, sözlük anlamı “Belli kimselerde bulunduğu inanılan, kıskançlık veya hayranlıkla bakıldığında insanlara, eve, mala mülke hatta cansız nesnelere kötülük verdiğine inanılan uğursuzluk; göz” (tdk.gov.tr) olarak tanımlanmaktadır.

Nazar inancı, kadim uygarlıkların halk kültüründe beşikten mezara kadar önemli bir yere sahiptir. Geçmişten günümüze varlığını kültürel aktarımlar ile sürdüren bu inanç, canlı veya cansız varlıklar üzerinde kötü niyetli bakışları, kıskançlığı ve talihsizlikleri açıklamak için halk arasında göz değmesi veya nazar değmesi terimleri ile ifade edilmektedir. Dünya üzerindeki toplumlarda yaygın olarak görünen nazar inancının kökeni Neolitik çağlara dayanmaktadır. Arkeolojik bulgulara göre, taştan veya fil dişini oyarak elde edilen kuş formunda boncuklar Mısır, Malta ve İberia’da bulunmuştur. Bronz Çağı’nda, Girit, Aşağı Mısır’da, Malta’da, Kuzey Fransa’da ve Britanya’da balta şeklinde yapılmış nazarlıklar bulunmuştur (Koşay, 1956: 86). Kadim medeniyetlerde var olduğu bilinen nazar inancı, bugün Avrupa’da, Balkanlar’da, Orta-Doğu ve Asya ülkelerinin çoğunda rastlamak mümkündür (Yılmaz, 2008: 419-420).

Nazardan korunmak için dinler içerisinde farklılıklar söz konusudur. İslamiyet’e göre nazardan korunmanın en doğru yolu duadır. Nitekim Kur’an-ı Kerim’de, Kalem Suresi (51.

ve 52. Ayet) nazarın varlığından bahsedilmektedir. Hz. Muhammed, nazar değmesine karşı Felak (sabah aydınlığı) ve Nâs (insan) surelerini okunması gerektiğini bildirmiştir (<https://kurul.diyamet.gov.tr->). Nazar için çeşitli ritüeller gerçekleşmektedir bunlardan bazıları kurşun dökmek, muska taşımak ve köpek dışkısının taşınması nazardan koruduğuna inanılır (Kayabaşı ve Yanar, 2013: 172).

Nazardan korumak amaçlı meyve ve sebze bahçelerine Abakı (korkuluk) dikilir. Abakı'nın hazırlanması için ince bir ağacın ucuna; Köpek, kurt, sığır, koyun veya keçinin kafatası kemiği takılır veya bağlanır bu şekilde bahçelerin korunduğuna inanılır (Kalafat, 2012: 135). Nazardan korunmak amaçlı yapılan uygulamalarda hayvanlar yaygın olarak kullanılmaktadır. Dünyada ve kadim Anadolu topraklarında hayvanların kemik, iskelet gibi birtakım parçalarını nazara karşı kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 26 Tarlayı Korumak İçin Kullanılan Kafatası (altayli.net)

Kadim uygarlıklarda at önemli ve kutsiyet atfedilen bir konumdadır, atın nalı, nalının izi, yelesi, kılı, kuyruğu, üzengisi, bizzat kendisi, rüyaya girişi ile ilgili inançlar mevcuttur. Tatar Türklerine göre, atın çifte atması çiftlikte nazar olduğuna yorulurdu. Atın kafatası kemiği, bostan ve ambarları nazardan korumak amaçlı kullanılırken, Türk coğrafyasında at nalı nazar önleyici olarak bilinir (Kalafat, 2012: 137-141).

Şekil 27 At Nalı Nazarlık (Begiç 2022: 178)

Osmanlı döneminde Şamanizm kültüründen aktarılan nazardan atları korumak için domuzun büyük azı dişi atın boynuna asılırdı. Güney Azerbaycan Türklerinde de domuz dişinin nazara karşı koruyucu olduğuna inanılır (Kalafat, 2012: 145).

Şekil 28 Osmanlı Dönemi Şaman İşi Domuz Dişi ve Gümüş At Süsü (bayrakmuzayede.com t.y.)

Kültürel yaşamda geyik ne kadar önemli ise boynuzları da o kadar anlam yüklüdür. Bu konuda geçmişten bugüne süregelen inanışlar vardır. Bunlardan bazıları insanları kötülüklerden koruması, insanlara bereket vermesi ve kem göze, nazara karşı koruması şeklindedir (Ayan 2021: 305). Hazara Türklerinde, evlerini nazardan koruyabilmek için giriş

kapısına geyik ya da koçboynuzu takılmaktadır (Kalafat, 2012: 147). Günümüz koşullarında, Safranbolu’da devam eden gelenek, evlerin dış kapısına geyik boynuzu binayı nazardan korumak amaçlı takılırken, ocak başlarına asılan geyik boynuzu bereket amaçlı asılmaktadır (Beydiz 2016: 148).

*Şekil 29 Safranbolu Mehveş Hanım Konağının Dış Cephesindeki Geyik Kafatası ve Boynuzu
(mehveshanimkonagi.com t.y.)*

Kurt ve ayı türlerinin tırnak ve dişleri, nazarlık olarak sıklıkla kullanılır. Kaşkay Türklerinde, nazara ve kötü göze karşı korunmak amacıyla çadırlara keçi ve koçların kafatasının asılmaktadır (Kalafat, 2012:147-160).

Arı kovanları, bağ ve bahçelerin ürünlerinin bereketli olması ve nazardan korumak için göze benzeyen kaplumbağa kabuğunun kullanılmaktadır (Boratav, 1984: 121). Ankara’nın Kahramankazan ilçesinde, kadınlar tarafından küçük kaplumbağa kabuklarının üzerine ipliklerle ve boncuklar takılarak, ebedi evliliğe ve ömürlü çocuklara sahip olma düşüncesiyle evlere de asıldığı görülmüştür (Begiç, 2022: 178).

Şekil 30 Kaplumbağa Nazarlık (Begiç, 2022: 178).

1.2. Statü Sembolü Olarak Hayvanlar

Batı dili Latineden “symbolum” kelimesi Türkçeye “sembol” olarak gelmiştir. Türkçe de “timsah” ve “remz” kelimelerin karşılığıdır. Anlam bakımından sembol; “Özellikle soyut bir şeyi temsil eden bir nesne, amblem”, “Bir yazılı veya basılı işaret (marka, damga vb.) harf remiz” anlamlarına gelmektedir (Çoruhlu,1995: 10-11). Türk dil kurumuna göre statü; “Bir kimsenin, bir kurum veya bir toplum içindeki durumu” (tdk.gov.tr/) belirtmek için kullanılmaktadır.

İnsanlık tarihi boyunca semboller, içermiş olduğu anlamlar ve algılanandan aktarıma gelme yönüyle önemli bir rol üstlenmişlerdir. Bu sembollerden öne çıkanlardan önemli bir bölümü hayvanlarla ilgili olanlardır (Çatalbaş, 2011: 49). Evcil hayvan sahipleri hayvanların statü ve prestij sembolü, maddi gelir göstergesi gibi birçok amaç etrafında gerçekleşmesi tüketim kültürünün bir parçası olduğunu göstermektedir. Bu yüzden evcil hayvanlarını seçerken sadece hayvanın değil, aynı zamanda sahip olduğu statüyü beraberinde seçmektedir (Alp, 2022: 2).

Toplumsal yapı ile kültürel yaşamın etkileşimde bulunduğu topluluklarda, kişisel statülerin oluşumunda yaşam biçimleri önemli rol oynamaktadır. Göçmen yaşam biçimini seçen toplumlarda kişiler tanıştıkları farklı kültürel yapılardan etkileşerek kendi kültürel yapılarını oluşturur. Hayvancılıkla geçimini sağlayan konar göçer yaşam koşullarında yazın daha serin ve sulak yaylalar tercih edilirken kışın ise iklim şartları daha sıcak bölgeler tercih

edilir. Bu yaşam biçiminde, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayan hayvanlarla çok sıkı ilişkiler kurulduğundan onlar ailenin bir üyesi gibidir.

Ege bölgesi başta olmak üzere Batı Anadolu topraklarında, deve yetiştiriciliği devam etmektedir. Deve fizyolojik yapısı gereği dayanıklı, sadık, inatçı ve kindar özelliğe sahiptir. Uzun süre açlık ve susuzluğa dayanabilir. Gece ve gündüz ısı değişimi vücut sıcaklığı dengesinde azaltıp arttırabilmektedir. Hörgüç de depolanan yağ dokusunu yeterli besin alınamadığında kullanılır (Atasoy ve Özbaşer, 2014: 85). Devenin birçok özelliğinden faydalanılmakta ve onlarla yetiştiriciler arasında sıkı bağlar bulunmaktadır.

Göçmen yaşam biçiminde, göç zamanı geldiğinde develerin süslenmesi, büyüklü küçüklü çanların takılması, nazardan korunmak amaçlı kullanılan muskalar, boncuklardan ve deniz kabuklarından oluşan süsleme eşyalarıyla donatılması devenin sahibinin gözündeki maddi ve manevi değerini gösteren unsurlardır. Devenin temiz ve bakımlı olması, üzerinde kullanılan donatılardan havutların, çulların güzel ve gösterişli bir şekilde süslenmesi, develeri yetiştiren kişiler için bir statü göstergesidir (Ertürk ve Şanlı, 2018: 617).

Deve donatıları, günümüz şartlarında en çok deve güreş müsabakalarında görülmektedir. Güreşe hazırlıklarında, güç ve gösteriş ön plandadır. Develer, çiçeklerin rengini barındıran süslemelerle adeta gelin gibi süslenir (Okca ve Ertürk, 2018: 32).

“Deve donatılarını oluşturan süslemeler içerisinde ana parçalar havut, aşırıma, ibik, arka süs (2 adet) ve boyunluktan (muskalık) oluşmaktadır. Bu süsleme takımlarını oluştururken halı, bez, orlon ip, boncuk, pul, zil, yılanbaşı (deniz kabuğu), keçe, deri kemer, demir toka, ayna gibi malzemeler kullanılmaktadır. Ritüel olarak başlayan hazırlıklar duaların arkasından develer giydirerek müsabakaya hazır hale gelirler” (Begiç & Kocabaş A., 2023: 174-175).

Şekil 31 Aydın Deve Güreş Festivali (visitaydin.com t.y.)

Deve geleneği sadece güreş müsabakalarından ibaret değildir. Develer, yetiştiricileri için yaşamlarında geleneksel boyutta kendilerini ifade edebildikleri ve toplumda ayrı bir değer gören statüleri bulunmaktadır. Gelenek ve göreneğin en çok yansıtıldığı törenlerden biri de düğün törenidir. İnsan yaşamında önemini geçmişten bugüne sürdürülen düğün gelenekleri içerisinde, hayatlarımızı entegre ettiğimiz yaşam içerisindeki kültürlerimizi yansıtmak için hayvanlar kullanılmıştır. Muğla'nın Bodrum ilçesinde 50 yıllık, deve sırtında ve tepsilerde çeyiz taşıma geleneği sürdürülmektedir (www.trthaber.com).

Çeyiz devesi, Bodrum'da yaşamlarını sürdüren Yörüklerin geleneklerindendir. Düğünden bir hafta gelinin çeyizi süslenmiş develer ve davul zurna eşliğinde alınır ve yeni evine götürülür. Ardından, develerle düğün ekmekleri için ihtiyaç olan buğdayları öğütmek üzere un değirmenine gidilir. Develer dönüşte, düğün kış mevsimindeyse, ormandan odun taşır ve üç günlük düğünde sürecinde düğün ateşi yanar (www.birgun.net).

Şekil 32 Deve ile Çeyiz Alma Töreni (trthaber.com)

Bir diğer düğün geleneğinde ise gelin alma merasimi, kızın baba evinden koca evine götürülmesidir. Buna “gelin göçü” veya “gelin götürmesi” de denir. Gelin, ata bindirilir ve bazı yörelerde atın sağ tarafına bir koç getirilir, gelin eğilip koçu tutarak ayağını yerden keserse, tam bir Türk gelini olduğu ve dünyaya getireceği çocuklar güçlü, pehlivan olacağına yorulmuştur (Ataman, 1992: 43-44). Gelin attan indirildiği anda, bir delikanlı ata atlar ve çevresindekiler engel olmaya çalışsa da onlara galip gelip çadıra girerse kendisine yemeni, mendil gibi hediyeler verilmektedir (Artun, 2008: 57).

Şekil 33 Gelin Atı (koydehayat.net 2021)

Bir başka düğün töreninde, Kurban Bayramı nişanlı evresine denk gelir, damat evinden, gelin evinde kurbanlık koç gönderilir. Koçun boynuzları boyanır ve süslenir, sırtına gelin adayının kendisine elbise yaptırması için kumaş, renkli tül, kilim veya seccade gibi örtüler bağlanır. Alnına veya boynuna beşi bir yerde veya altın bilezik takılıp, güvenilir biri ile gönderilir (www.rzurumgunebakis.com).

Şekil 34 Gelin Koçu (erzurumgunebakis.com)

Dünya çapında farklı coğrafyaların geleneksel yapısında hayvanlar önemli görülmektedir. Bu hayvanlar arasında kadim Anadolu topraklarında olduğu gibi deve önemli bir statüye sahiptir. Hindistan'ın Rajasthan bölgesinde 2014 yılında hükümet, deveyi devlet hayvanı olarak ilan etmiştir (Sahoo, 2021: 5). Rajasthan bölgesi Thar çölü ile kaplıdır ve bu yaşam koşullarında, develer bölge halkının kültür yapısında değere sahiptir. Bu bölgede zorlu çöl şartlarına karşı dayanıklı olan develer için, “çöl gemisi” ifadesi kullanılmaktadır (www.colourfulindianholidays.com).

Rajasthan Turizm Bakanlığı tarafından ocak ayında Bikaner Deve Festivali düzenlenmektedir. Festivalin amacı, güçlü ve kudretli devenin dayanıklılığını kutlamaktır. Festival, çiçekli çelenkler ve bilek kayışları ile süslenmiş develerin geçiş töreni ile başlar. Janugarh kalesinde başlayan geçiş töreni, binlerce yerli ve turist eşliğinde şehrin içinden geçirilir ve Dr. Karni Singh Stadyumu içerisinde sona erdirilmektedir. Sahipleri tarafından geleneksel donatılar ve Kolyelerle süslenerek

ziyaretçilere sergilenir. Devenin tüyleri kesilerek farklı motiflerle tasarımlar oluşturulup bunun üzerine yarışmalar düzenlenmektedir (www.outlooktraveller.com).

Şekil 35 Rajasthan Devo Festivalinde Süslenmiş Devo (holidify.com t.y.)

Şekil 36 Rajasthan Devo Festivalinde Süslenmiş Devo (bikanercamelfestival.com)

Rajasthan geleneksel danslarından biri olan Kachi Ghodi (kukla at) dansı, sanatsal bir şölen sunmaktadır. Bavyera haydutlarının hikayelerini sembolize eden halk dansı, erkeklerin

sahte atlar üzerinde kılıç sallama, çevik hareketler ile sahte dövüş eylemleri içermektedir. Bu dansı sergilerken gösterişli kostüm söz konusudur. Erkeklerin muhteşem şekilde işlenmiş ayna işçiliğiyle ayrıntılı kostüm ve aynı özenle kukla atlar da nakışlar ve aynalı işlerle süslenmiştir.

Şekil 37 Kukla At Dans Kostümü (commons.wikimedia.org)

Hindistan, birçok rengin ve kutlamanın olduğu bir ülkedir; oradaki insanlar en küçük olaylar bile zengin ve doğal olmayan bir şekilde kutlamayı sevenler. Bunlardan biri mart ayındaki Fil Festivali'dir. Bu festival, büyük bayram kutlamalarının yanı sıra, renkler ve aşk festivali olarak da bilinen bir bahar şenliğidir. Hint kraliyetleri, Hindular ve Müslümanlar, gücünün filin sırtından daha iyi uygulandığını uzun zaman önce fark etmişlerdi. Fildişi dişleri altın ve gümüşle parıldayan, vücutları ipek ve kadifelerle parıldayan fillere binen kralın görünüşüne, halk üzerinde büyük bir etki bırakıyordu. Eski bir elyazmasında, "Kralın bindiği fil parlıyor, filin üstüne binen kral ise parlak" yazıyordu. Güç ve istikrarın sembolü olan Hint fili, krallar ve valiler tarafından seyahatlerinde, savaşta, güç ve zenginliğin temsili ile dini törenlerde kullanıldı (www.cindystarblog.blogspot.com).

Şekil 38 Festival İçin Süslenilmiş Fil (cindystarblog.blogspot.com 2014)

Dünyada hayvan süsleme geleneği çok değişik şekillerde devam etmektedir. İtalya'nın Güney Tirol bölgesinde, sığır sürülerinde süslenmiş inekler karşımıza çıkmaktadır. Avusturya'da. Alpler'de çiftçiler, dağlardan çiftliklerine göturdükleri ineklerini çiçeklerle ve çanlarla süslemektedirler.

Şekil 39 Güney Tirol, İtalya ve Alp bachtal'daki sığır sürüsü (lookphotos.com)

Karadeniz bölgesinde yaylalara çıkarken, yöre kadınların tarafından ineklerin süslendiği görülmektedir. Bunun nedeni, yayla yolculuğunda ve bahar ayında itibaren ağırdan dışarı çıkan hayvanlar üzerinde nazar değmemesini ve kolayca tanınmasını sağlamak amacıyla süslenirler.

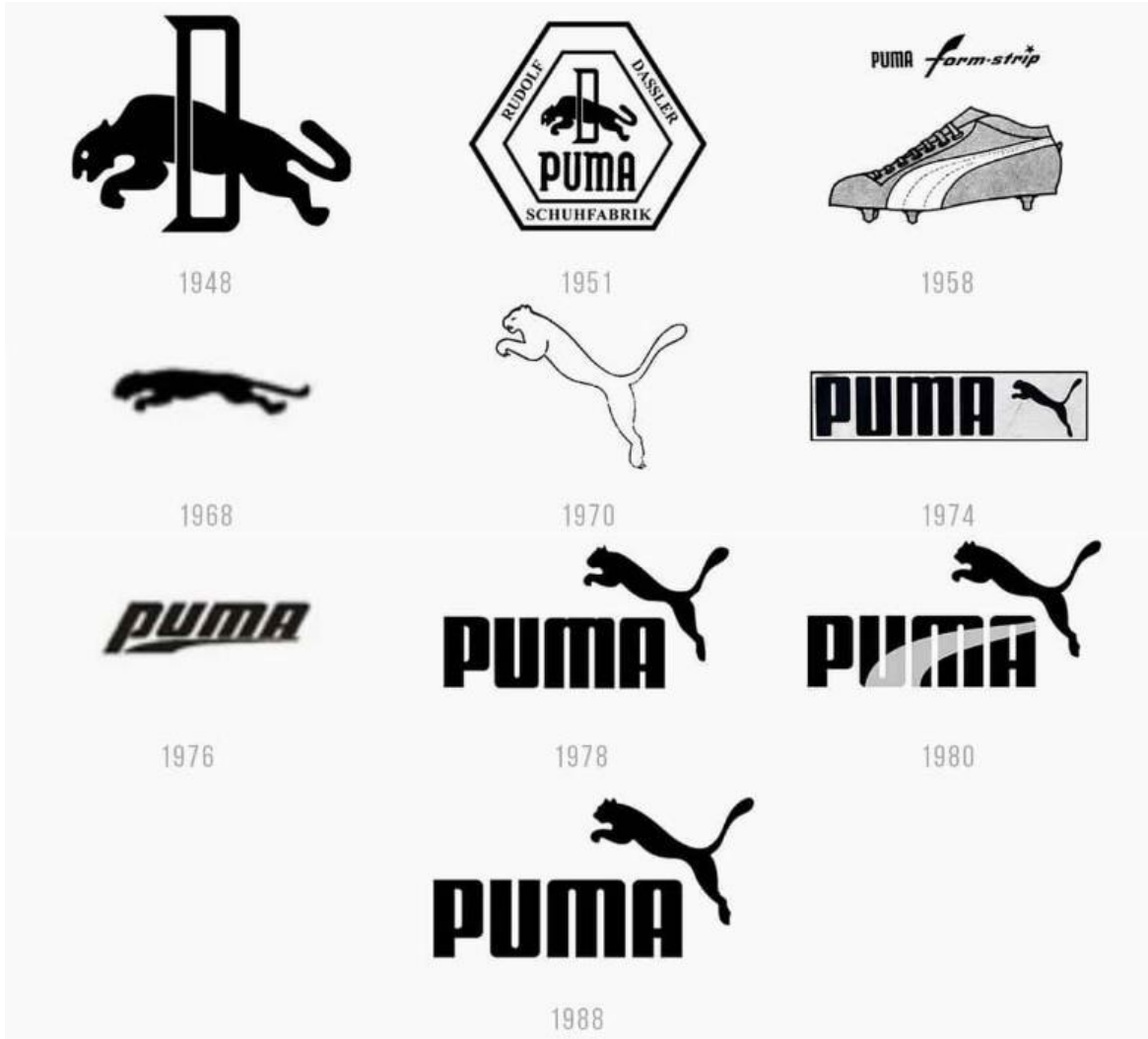

Şekil 40 Karadeniz'in Süslü İnekleri (karadenizolay.com 2018)

Statü sembolü olarak süslenen ve bir geleneğin göstergesi olarak kullanılan hayvanlar, yalnızca bununla kalmamış, aynı zamanda birçok ülkenin bayraklarında, ticari markalarda veya spor dallarında oluşturulan kulüp amblem ve armalarında yine hayvanlar sembol olarak kullanıldığı görülmektedir.

Örneğin Puma markasının logosunda bulunan puma, “dağ aslanı” olarak da adlandırılan hayvan sıçrayarak tasvir edilmiştir. Bu bağlamda markanın giysi ve ayakkabılarında fiziksel aktivite vurgulanmaktadır. Markanın logosu, üzerinden müşteriye aktarmış olduğu şirketin güçlülüğünü ve ürünlerin tam olarak anlamını özetlemektedir.

Hayvan sembollerinin kullanımı, markaların ve güçlü, hızlı, dayanıklı veya zarif özelliklerini temsil etmek için etkili bir yöntemdir. Bu semboller, markaların kimliklerini oluşturur ve ayrı mesajları iletir

Şekil 41 Puma Markasının Geçmişten Bugüne Logo Değişimi (turbologo.com)

Alfa Romeo markasının logo tasarımı üzerinde bulunan kırmızı haç soyluluğu, beyaz zemin halkı ve köylüleri simgelemektedir. Logonun sol tarafında bulunan taç giymiş engerek yılanı İtalya'nın Milano şehrinde bulunan soylu Viscoti ailesinin armasından alınmıştır (www.ajansisleri.com).

Bu logo, markanın kökeni ve gerçek bağlarını yansıtarak, Alfa Romeo'nun güçlü ve başarılı bir geçmişe sahip olduğunu vurgulamaktadır. Soyluluğu ve halkı simgeleyen unsurlar, markanın prestij ve halkla olan bağını ifade ederken, Visconti ailesinin sembolü olan engerek yılanı, markanın İtalyan mirasını ve Milano ile olan bağlanmasını güçlendirmektedir.

Şekil 42 Alfa Romeo Logosunu Geçmişten Bugüne Değişimi (fcaheritage.com)

Dünya çapında markalar da olduğu gibi, birçok spor kulüplerinin logolarında hayvan tasvirleri kullanılmıştır. Örneğin As Roma spor kulübü logosu üzerinde bulunan kurt teması oldukça dikkat çekicidir. Bu kurt tasviri, Roma şehrinin Romulus ve Remus'un kuruluş efsanesi sembolize etmektedir.

Bir diğer örneği ise Gaziantep Spor Kulübü'nün logosudur. Logoda kullanılan renkler, Türk Kurtuluş Savaşı'nda kentin renklerinin kan kırmızısı ve matem ile ilişkilendirilen siyah rengi olarak tercih edilmiştir. Amblemin tam ortasında yer alan şahin figürü Fransızlara karşı şehrin savunmasında önemli bir rol oynayan Mehmet Sait Beyin lakabı olan “Şahin Bey” den gelmektedir.

Aynı zamanda logo üzerinde olmayan lakin hayvan sembolleriyle karşılaştığımız Türkiye'nin büyük üç spor kulüpleri vardır bunlar; Beşiktaş (Kartal), Fenerbahçe (Kanarya), Galatasaray (Aslan). Bu semboller sayesinde spor dalları nitelik ve özerlik kazanmaktadırlar.

Beşiktaş'ın sembolü olan kartal, güç, özgürlük ve yüceliği simgeler. Kartal, Beşiktaş taraftarları tarafından benimsenmiş ve kulübün simgesi haline gelmiştir. Fenerbahçe'nin

sembolü olan kanarya, sadakat, neşe ve özellikleri temsil etmektedir. Bu sembol, Fenerbahçe taraftarlarının kulübü ile olan duygusal bağını güçlendiriyor. Galatasaray'ın sembolü olan aslan ise cesaret, güç ve liderliğini simgeler. Bu semboller, kulübün kimliklerini pekiştirmekte ve taraftarlar arasında güçlü bir yardımlaşma duygusu oluşturmaktadır. Spor dallarına nitelik ve özerlik kazandırarak kulübün kültürel ve tarihi değerlerinin yansıtmaktadır.

Şekil 43 Logosunda Hayvan Sembolleri Bulunan Spor Kulüpleri (K. ALTINTAŞ tarafında hazırlanmıştır).

Ülkeleri temsil eden bayraklar üzerinde hayvan tasvirleri yaygın bir şekilde görülmektedir. Bayraklar, ülke için önem arz eden dönemler ve tarihleri gösteren semboller bulunmaktadır. Genellikle küçük ülkelerde bayraklar üzerinde sembolize edilen hayvanlar, ülke için yapılmış olan mücadelenin ve kahramanlık güç sembollerinin bir devamıdır. Örneğin Arnavutluk, Karadağ, Kazakistan, Sırbistan ve Zambiya bayraklarında kartal, Venezuela bayrağında at, Butan bayrağında ise ejderha bulunmaktadır (Yiğit vd., 2011: 56).

Bu semboller, bayrakların varlığını derinleştirir ve ülkelerin kültürel, tarihi ve milli kimliklerini yansıtır. Hayvan sembolleri, bayraklarda ülkelerin güçleri, cesaret ve mücadelelerini temsil etmektedir.

Örneklerde gösterildiği gibi, ülke bayrakları üzerine eklenen hayvan tasvirleri ile toplumsal birlik ve beraberliklerini oluşturmayı ve ülkelere verilen değerin artırılmasını sağlamaktadır. Bu semboller, ulusal kimlik varlıklarını, aynı zamanda ülkenin varlığını ve kültürel mirasını da yansıtmaktadır. Bayraklardaki hayvan sembolleri, ulusal gurur ve yardımlaşmanın güçlendiğini, ülkenin sahip olduğu değerleri ve özellikleri vurgulamaktadır.

Şekil 44 Üzerinde Hayvan Sembolleri bulunan Bayraklar (Yiğit vd. 2008: 54).

Dünya üzerinde hayvanların bulundukları bölgenin gelenek ve kültürler yapısını doğrudan yaşamlarında, festivallerinde, farklı etkinliklerinde, evlenme törenlerinde kullandıkları aynı zamanda onlara farklı anlamlar yükleyerek sembol halinde bayraklarında, her türlü kurum ve kuruluşların amblemlerinde, ticarete markalarında kullanarak sessiz mesaj vermeye çalışmaktadırlar.

İKİNCİ BÖLÜM

2. EVCİL HAYVAN

Evcil hayvanlar, insanlar tarafından bakılan, beslenen ve evde veya geniş alanlarda bakımları yapılabilen hayvanlardır. Bu hayvanlar, sahiplerine arkadaşlık, eğlence ve duygusal destek sağlamakla birlikte, bazen belirli hizmetler veya hizmetler için yetiştirilebilirler. Evcil hayvanlar arasında hayvanlar, kuşlar, balıklar, kemirgenler, sürüngenler ve besi hayvanları ile kümes hayvanları bulunur. Evcil hayvanlar, tarih boyunca çeşitli kültürlerde önemli rol oynamış ve insanın vazgeçilmez bir parçası olmuşlardır.

2.1.Evcilleştirme Tarihi

Yaklaşık bir milyon yıl önce ortaya çıkan Homo sapiens, bu sürenin büyük bir bölümünde varlığını avcılık, balıkçılık ve yiyecek toplayıcılığa dayalı bir hayat tarzı sürdürmüştür. Bunun ardından M.Ö. 10.000 civarında, yerleşik hayata geçişle birlikte çeşitli canlı türleri evcilleştirilmiştir (Baskıcı, 1998: 73). İnsanoğlu, yaşamını iyileştirmek için vahşi yaşamda yaşayan hayvanları kendi dünyalarına entegre etmişlerdir. Bu konuyla ilgili yapılan araştırmaların birçoğunda evcilleştirmenin, insanların yerleşik hayata geçmeleriyle doğru orantılı olduğunu göstermektedir.

Evcilleştirmenin ilk adımlarında, avcı-toplayıcı toplumların yiyecek kaynakları güvencesi altına almak için bazı hayvanların yanlarında tutulmalarıyla başlamaktadır. Bu dönemdeki özellikleri, avcılığa yardımcı olmaları nedeniyle ilk evcilleştirilmiş hayvanlardan biri köpek olmuştur. Bu süreçte, hayvanların evcilleştirilmesi sadece yiyecek kaynağı sağlamakla kalmamış, aynı zamanda tarımın gelişmesinde de baş rol oynamıştır. Örneğin, sığırların evcilleştirilmesi, tarım arazilerinin sürülmesinde büyük kolaylıkları sağlanmıştır (Larson vd., 2007: 15276-15281).

Neolitik Çağ'da meydana gelen tarım ve hayvan yetiştiriciliği evcilleştirme sürecinin başlangıcı olmuştur (Karagülleoğlu, 2022: 118). Yakın Doğu, ilk evcilleştirmenin en muhtemel merkezi olarak görünmektedir. Evcilleştirme olgusu, bitki ve hayvanları içeren arkeolojik bulguların yanı sıra ilk tarımsal araçların ve yetiştiriciliğin varlığı evcilleştirme merkezinin Yakın Doğu olduğunu niteleyen özelliktedir (Baskıcı, 1998: 75).

Etnologlara göre İnsanoğlu kronolojik sıralamada; M.Ö. 12.000'li yıllarında köpek, M.Ö. 7000 yıllarında domuz ve keçi, M.Ö. 6300-6500 yıllarında inek ve koyun, M.Ö. 3500 yıllarında kedi ve M.Ö. 3000 yıllarında da at, eşek ve deve evcilleştirilmiştir

(acikders.ankara.edu.tr). Çok uzun yıllar boyunca bu türlere farklı türler eklemiş ve bununla birlikte her bir türün kendi içerisinde çok sayıda ırkı geliştirilmiştir. Bu süreç tamamen insan kontrolünde gerçekleşmiş, özel ihtiyaç ve istekler doğrultusunda türler belirlenmiştir (Sağlamlıgil, 2013: 4).

Hayvanların evcilleştirilmesi, insanoğlunun gösterdiği önemli bir dönüm noktasıdır ve insanların hayattaki geçişleriyle birlikte hızlanmıştır. Evcilleştirme süreci, sadece insanların eğitim kabiliyetlerini değil, aynı zamanda toplumsal yapıların ve ekonomik yapının etkilenmesini sağlamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SANAT VE TASARIM

Sanat ve tasarım, estetik, yaratıcı ifade ve görsel iletişim yoluyla insan deneyimini zenginleştiren alanlardır. Sanat, kültürel korumayı, sosyal değişimi teşvik etmek ve bireysel yaratıcılığı yansıtır. Ayrıca sanat terapisi gibi alanlarda ruhsal iyileşme ve kişisel gelişim için kullanılır.

Sanat sözcüğü Arapçada “amel” (iş ve yapma) anlamındaki “sunu” kökünden alınmış olup, anlam bakımından bir işi vücuda getirmek (icadet-ülfiil) ve bir ürünü zihinde tasarlanan şekil ve sureti vermek (icad-ül-suret) anlamlarına geldiği belirtilmektedir (Atalay, 2004: 44). Türk dil kurumuna göre sanat; “Duygu ve düşünceleri göze ve gönle hitap edecek şekilde söz, yazı, resim, heykel vb. ile ifade etme konusundaki yaratıcılık”, “Belli bir uygarlığın veya topluluğun anlayış ve zevk ölçülerine uygun olarak yaratılmış anlatım” (sozluk.gov.tr) anlamlarına gelmektedir. Tasarım “Zihinde canlandırılan biçim; tasavvur”, “Bir sanat eserinin, yapının veya teknik ürünün ilk taslağı; tasar çizim, dizayn” (sozluk.gov.tr) anlamına gelmektedir. “Tolstoy’a göre sanat, özünde sanatçı denen kişinin, belirli göstergeler aracılığıyla, yaşamış olduğu duyguları bilinçli olarak başkalarına aktarmasıdır” (Büyükdüvenci, 2006: 48).

İlk çağda yaşayan insanlar, sanatçının yaratıcılık olgusu ile doğaya karşı başa çıkma yöntemi benzerlik göstermektedir. Doğal yaşamlarında ayakta durabilmek için farklı materyallerden aletler yaparak yaratıcılıklarını geliştirmiştir ve günümüze kadar ulaşmıştır. Bu bağlamda, bakıldığında üretenin sanatçı, üretileninde sanat eseri olarak değerlendirmek mümkündür. İnsanlık tarihi boyunca sanat, duygunun ve düşüncenin estetik bir şekilde dışavurumunu sağlamıştır. Bu çerçevede, sağlanan kültürel ve geleneksel yapısına bağlı olarak toplumların maddi ve manevi değerleri bir sonraki nesille aktarımı sağlanmıştır. İnsanoğlunun geleneksel yapılarını oluşturan kültürel olgular sanat ile şekillenmiş ve sanatçı, yaşadığı kültür çerçevesinde kendisine yer bulmuştur.

Sanatçı, yaşadığı dönem ve dönemlerin bir aynasıdır. Sanat eserleri, yalnızca bireysel yaratıcılığın ürünü değil, aynı zamanda sanatçının içinde barındırdığı çeşitliliklerin, elde edilebilir ve değişebilen bir varlıktır.

Günümüzde modern toplumlarda sanat, sadece estetik bir deneyim sunmakla kalmıyor, aynı zamanda sosyal değişimlerin ve eleştirilerin de bir aracı olmaktadır.

Sanatçılar, toplumsal meselelere dikkat çekiyor, yeni düşünce biçimleri öneriyor ve insanları harekete geçirmek için sanatın gücünden faydalanıyorlar.

Sanatçı, kişisel duyguların ifadesi olarak oluşturduğu tasarımı yaratıcı özelliğiyle insanlar arasında önemli bir yere sahiptir. Kişisel olarak ortaya çıkan tasarım, daha sonrasında toplumla bütünleşerek dönemin getirdiği olanaklara göre biçim almaktadır (Dinçeli, 2017: 595-600). Gelişmiş topluluklarda bazı etkenler ve toplumsal ihtiyaçlarına yönelik oluşturulan müzik, resim, heykel, giyim vb. tasarımların temasında belirleyici olmuştur.

“Sanat kavramı olarak üretilen, konuşulan, tartışılan, eleştirilen sonuçta bir şey de olsa insanın insan sanatının önemli bir ihtiyacını karşılamasını sağlar” (Ağluç, 2013: 11).

3.1. Evcil Hayvan Giyimi

Hayvanları koruyan kürkleri ve yağları olmasına rağmen, özellikle farklı iklim koşullarında beden sıcaklıklarının korunmasına yardımcı olacak giysilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla evcil hayvanlara sıcaklık katan kıyafetler üretilmektedir. Günümüzde evcil hayvanlar için kıyafetler, kostümler ve farklı aksesuarlar kullanıldığı görülmektedir.

Tarihsel süreç içerisinde insanlar, tarafından çeşitli hayvan giysi ve donatıları üretilmiş ve kullanılmıştır. Eski tarihli eserler içerisinde ele geçen deriden yapılmış birçok eşya Sibirya’da arkeolojik keşfi yapılan Pazırık Kurganlarında günümüze buzlar içerisinde korunarak gelmiştir. At donatıları içerisinde eğer, eğer örtüsü, yular, gem, kolon ve kamçı sayılabilir. Donatılar üzerlerine at, geyik, dağ keçisi, grifon ve çeşitli yırtıcı hayvanlar gibi figürler ile bitki motifleri yerleştirilmiştir. Atların başlarında deri, ağaç, boynuz ve keçeden yapılmış geyik maskeleri kullanılmıştır (Aslanapa, 1993: 11). M.Ö. 3. Ve 4. yüzyılda yapılan bu maskeler, insanoğlunun sahip olduğu hayvana daha dayanıklı ve güçlü gördüğü başka bir hayvanın maskesini takarak onun özelliklerine sahip olacağına inandığı anlaşılmaktadır.

Şekil 45 At Kafası İçin Boynuzlu Maske (hermitagemuseum.org)

Hayvan donatıları ve zırhlarını hayvanlara yönelik ilk giyim unsurları olarak görebiliriz. Zırh vücudun hayati noktalarını koruma kalkanı oluşturacak şekilde demir plakalardan yapılmıştır (Foulkes, 1912: 8). Buna ilişkin envanterler ve kronolojik sıralaması geniş bir konudur. Özetle at zırhları sadece savaşta değil aynı zamanda geçiş törenlerinde ve müsabakalarda da görülmektedir (Dillon, 1902: 67). Zırh terimine bakıldığında farklı zaman ve koşullar çerçevesinde insanın ve ona eşlik eden at ve av köpeği gibi hayvanların korunması için kullanılmıştır (Dillon 1903: 96). Kullanım amacı savaşta düşmandan korunmak ve düşmana karşı zırhın görünüşü nedeniyle kişinin kendi gücünü ve zenginliğini göstermektir (Dillon 1902: 67).

Metropolitan Sanat Müzesi'nde bulunan, fil dışından yapılmış olan satranç taşı setten kalan tek taştır. Hem insan ve at için 14. yüzyıllarına ait olan zırhın temsilcisidir (metmuseum.org). Hayvanın üzerindeki zırha bakıldığında, baş bölümünde belirgin bir şekilde işlenen Shaffron tüm detayı kabartma şeklinde işlenmiştir ve vücut bölümünü zincir zırh olarak adlandırabileceğimiz battaniye ile kaplıdır.

Şekil 46 Şövalye Şeklinde Satranç Taşı (metmuseum.org)

Orta Çağ'da bulunan soylular, dindarlar ve tüccarlar çeşitli evcil hayvanlara sahiptiler. Kültür tarihçisi Keth Homas evcil hayvan terimini kapalı alanda yaşayan, isim verilen ve yenmeyen hayvanlar için kullanmıştır. Bu tür hayvanlar içerisinde köpekler, kediler ve kuşlar bulunmaktadır (Friedman, 2013: 61). Orta Çağda evcil hayvanlarda görülen pahalı aksesuarlar ve giyim unsurları, sahiplerinin maddi durumlarını ve yüksek sosyal konumlarını vurgulamaktadır. (Friedman, 2013: 62). Tarihi kalıntılara bakıldığında hayvanların giyim kuşamının duvar halılarında, el yazmalarında ve arkeolojik buluntularda görmekteyiz.

Devonshire duklerine ait, av konusunun işlendiği duvar halısı 1430 yılında yapıldığı bilinmektedir ve şu an Victoria ve Albert Müzesinde bulunmaktadır. Halının genişliği 1118 cm, yüksekliği 424cm'dir (www.collections.vam). Halının sağ alt köşesinde bulunan kompozisyonda ayı avlama sahnesi ele alınmıştır. Halının üzerinde gözünüze çarpan av köpekleri üzerinde baş, boyun ve göğüs bölümünü koruyacak giyim olarak görebileceğimiz zırh tasviri bulunmaktadır.

Şekil 47 Devonshire Avcılık Halıları (collections.vam)

Bir diğer duvar halısı I. François (1515-1547) dönemine aittir. 1525-1550 yıllarında yapıldığı bilinmekte ve şu an Louvre Müzesinde Muhafaza edilmektedir. Halının genişliği 607cm, yüksekliği 453 cm'dir (www.collections.louvre). Halı üzerinde bulunan kompozisyonda domuz avı sahnelenmiştir. Domuza boyun kısmından saldırmış olan köpek üzerinde kapitone desenli zırh veya battaniye tarzı bir giyim unsuru bulunmaktadır.

Şekil 48 Yaban Domuzu Avında Av Köpekleri (collections.louvre.fr)

İnsanların atlarla ilişkilendirdiği armalar at zırhları birçok el yazmasında bulunan törensel battaniyeler bir atın giydirilmesi nedeniyle aynı nedenle bir köpeğin de zenginlik ve hanedanlık aramalarını sergilediği nadir buluntular vardır (Friedman, 2013: 62). Bu buluntulara örnek olarak 16. yüzyılda İspanya'daki en iyi kraliyet köpeklerinin tehlikeli hayvanları avlarken korumak için zırh kullanıldığı anlaşılmaktadır (www.hlaagokeh.xn). İmparator V. Charles'ın isteği üzerine en sevdiği av köpeği için hazırlanmış olduğu köpek

zırhlı imparatorluğun zırh ustası Desiderius Helmschmid tarafından yapılmıştır. Şu an Madrid Kraliyet Sarayı'nda sergilenmektedir (www.patrimonionacional.es).

Şekil 49 Köpek Zırhı (Jiménez, 2022: 120)

İnsan ve hayvan zırhlarının içi boş kabukları yüzyıllar sonra bile bizi büyülemektedir. 17. yüzyılların ortalarına kadar siyasi arenalarda psikolojik savaş yürütmek için kullanılan zırhlar, Avrupa'nın soyluları arasında kişisel ifadesi olarak atların zırhlarını dekorasyon olarak kullandılar (Olsen, 2011: 2). At zırhı turnuva ve savaşlarda atı korumasının yanı sıra hayvanın dış görünüşünü değiştirir ve binicisi ile gücün görsel dilini temsil etmektedir (Creighton vd., 2024: 1).

Viyana sanat tarihi müzesi Viyana'daki Neue Hofburg'daki imparatorluk cephaneliğine ait şövalye zırhı ve ilgili silahlar, koşum takımları, kostümler ve mızrak dövüşü ekipmanlarından oluşan dünyadaki büyük ve etkileyici koleksiyona sahiptir (www.european-traveler.com).

At sırtında yapılan turnuvalar mızrak dövüşünün aksine at üstündeki sürücünün rakibinin kalkanına son derecede hassas mızrak kontrolü gerektirmektedir. Turnuva zırhı

1510-1515 yılları arasında Avustralya'nın Innusbruck şehrinde yapıldığı bilinmektedir. İmparator Maximilian I. Oğlu Frederick III Habsburg'a ait olduğu bilinmektedir. Deri, demir ve pirinç malzemesi kullanılmıştır. Yarış kıyafeti olarak adlandırılan bu kıyafet, geç Gotik tarzıyla, koşum takımının şekline sahiptir (www.khm.at).

Şekil 50 Turnuva Zırhı (www.khm.at)

15.yy. ait olan bu turnuva zırhında oldukça modern ve işlevselliği ön plandadır. Bu turnuva koşum kostümünün diğerlerinden farkı atın göğüs bölümünde bulunan koruma kalkanıdır. İmparator I. Maximilian tavsiyesi ile yapılan hayvanı daha iyi korumak amaçlı atın göğüs bölümüne içi samanla doldurulmuş bir yastık konulmuştur (www.tr.topwar.ru).

Şekil 51 Turnuva Koşum Kostümünün (commons.wikimedia.org)

Şekil 52 Harnischmeister Albrecht, 1480. Viyana Arsenal'deki bir tablo. (Foulkes, 1912: 9).

Viyana Arsenal'de yer alan tabloda Albrecht'ın (1480) portresi bulunmaktadır, ayrıntılara bakıldığında atın zırhındaki eklemlili bacak takımları insan zırhıyla benzerlik göstermektedir (Foulkes, 1912: 9).

Metropolitan Sanat Müzesi'nin yer alan turnuva zırhı Viyana sanat büzesinde görünen at önünde samanla doldurulmuş koruma yastığının Paris'te Daniel Tachaux (Fransız, 1857-1928, Fransa ve Amerika'da aktif) tarafından yapılan zırhta da aynı özellikler görünmektedir. Üzerindeki kullanılan malzemeler çelik, bakır, deri, kumaş ve boynuzdan oluşmaktadır. Atın karşılaşmadan korkmasını engellemek amaçlı gözleri kapalı olan "kör" bir shaffron (kafa savunması) giyer. Aynı zamanda çanlardan oluşan bir tasma takan at etrafın ve kalabalığın sesini bastırmak ve atın ürkmelerini engellemek amaçlı kullanılmıştır. Atın pelerini brokar ve kadife kumaştan oluşan oldukça modern donatılara sahiptir (www.metmuseum.org).

Şekil 53 Barış Mızrak Dövüşü Zırhı (metmuseum.org)

Şekil 54 Mızrak Dövüşü için "Kör" Shaffron (At Başı Savunması) (metmuseum.org)

Şekil 55 Midilli İçin Yapılmış Olan Shaffron (metmuseum.org)

Shaffronlar (baş savunması) at zırhının da en yaygın şekilde kullanılan unsurudur (Creighton vd., 2024: 2).

Orta Asya'da 5.-7. Yüzyıllar arası kullanıldığı düşünölen küçük bir Midilli için yapılmış olan shaffron eksiksiz ve tam olmasıyla beraber tekstil nesnesi olması nedeniyle olağanüstü derecede nadirdir. Dokuma tekniğine bakıldığında motiflerin ve ipeğin Orta Asya'da İpekyolu üzerindeki ticaret yoluyla Çin kumaşında esinlenerek yapıldığı düşünülmektedir. Shaffronun yapım tekniklerine bakıldığında gözler için açılan dairesel açıklık alt kenar boyunca burun delikleri barındırmak için iki büyük 'v' şeklinde açıklıklar bulunmaktadır. Her iki yanında da fırır süsleme detayları gözlerinin ve burun delikleri üzerinde hilal şeklinde parçalar uygulanmıştır. İç kısmında dolgu olarak keçeleşmiş hayvan lifi kullanılmıştır (metmuseum.org).

Aynı şekilde hayvanlar için modayı kullanan bunun bilincinde ve farkındalığının ortaya koymuş olsa da insanoğlu sanatı ve endüstriyel biçimlendirilmiş nesnelerin aracılığıyla vahşi doğanın içgüdüsel yanını kontrol etmesine sağlayan bir yansıması vardı. Hayvanlar üzerinde tasma ve zincirlerin varlığı insanların hayvanları kontrol etmesine olanak sağlamıştır (Friedman, 2013: 63).

Şekil 56 Av Köpeği için Tasma (metmuseum.org)

Saksonya Hükümeti'nin armasını içeren "Hristiyan, Saksonya Dükleri ve Seçmenler" anlamına gelen CHGHZSC üzerinde tuğralı av köpeği tasmaı, Christians'ın kardeşı Hans (veya Johann) Georg ile hüküm sürdüğü 1607 ve 1611 yılları arasında yapılmıştır (metmuseum.org). Bu av köpeği tasmaı, evcil hayvanların süslenmesi ve sembolik unsurlarını üzerinde barındırdığı, göz önüne alındığında ona verilen değeri göstermektedir.

Zenginler, ünlüler ve yüksek sosyal statüye sahip olanlar, tasarım evcil hayvan mobilyaları, pahalı özel ırklar, elmas kaplı tasmalar için yaptıkları harcamaları katlanarak artmaktadır (Plemons, 2008: 2).

Şekil 57 Evcil Hayvan Kabanı (www.metmuseum.org)

Metropolitan müzesinde bulunan köpek kabanı, köpekler için üretilen aksesuarların moda kavramıyla 1920’lerde buluştuğunu ortaya koymaktadır. Küçük ırklar olarak adlandırılan köpekler 1920’lerin reklamlarında sıklıkla yer almakta ve şık kadınlar için hem arkadaş hem de statü sembolü olarak yerlerini almışlardır. Tasarım özellikleri incelendiğinde kabanın üzerinde ipek kumaştan yapılmış yaka ve köpeğin adının yazılı olduğu bir tasma bulunmaktadır (www.metmuseum.org).

Dogville kısa komedisi olan “Hot Dog”, 1929 ile 1931 yılları arasında çekilmiş ve tüm oyuncu kadrosunun köpeklerden oluştuğu bir dizi kısa film den oluşmaktadır. Hollywood'un popüler filmlerinin, parodileri olarak film çekilmiştir. Filmler sessiz olarak çekilip Jules White, Zion Myers ve Pete Smith tarafından insan sesi ile seslendirilmiştir. Aynı zamanda insanların günlük yaşamlarında çoklukla kullandığı kıyafet unsurlarını içerisinde barındırmaktadır.

Şekil 58. Dogville "Hot Dog" Kısa Filminde Bir Kare (kidsactivitydownloads.com)

Şekil 59. Dogville "Hot Dog" filmin tamamı QR Kod

Evcil hayvan donatıları ve giyimi, geçmişten günümüze dek insan hayatında büyük bir öneme sahip bunu görmekteyiz. Günümüz koşullarında evcil hayvanlar için tasarlanmış kıyafet ve aksesuarlar, işlevsellik ve günlük giyim unsurları üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Bunların yanı sıra, sahiplerin evcil hayvanlar için özel günlerinde oluşturdukları tasarımlar mevcuttur. Yılbaşı, düğün, doğum günü ve benzeri diğer özel organizasyonlar için hayvanların dünyasına renk katan unsurlar bulunmaktadır.

Şekil 60. Gelin ve Damatlık Kostümüyle Kediler (wordpress.com)

Evcil hayvan odaklı tasarımlar üzerinde görülen işlevsellik ve görsel güzellik algısı ön planda tutulmuştur. Hayvanların yaşam alanları, insanlarınki kadar konforlu ve gösterişli olmasa da sahipleri tarafından belli başlı özelliklerde ürünler ve aksesuarlar tercih edilmektedir. Evcil hayvan kategorisine giren kedi, köpek gibi evde bakımları sağlanabilen ve yaşam alanları oluşturulabilen hayvanlar için birçok tasarım faktörü ve yaşam standartlarını kolaylaştıracak ürünlerden mevcuttur.

Kedilerin çok fazla giyinme ihtiyaçları olmasa bile küçükken kaybolmalarını önlemek adına kedi tasmalarında çoğunlukla küçük zil çanları bulunur. Bu, kedilerin ev içinde saklanmaları durumunda, sahiplerinin nerede olduklarını kolayca anlamalarını sağlar. Aynı zamanda yine kediler için taşıma amacıyla kullanılan ana kucağının başlıca sebeplerinden biri, kediler doğası gereği tasma takılıp köpekler gibi sokaklarda gezdirilen hayvanlar

değillerdir bu nedenle, genellikle bir yere götürüleceklerinde veya bir noktadan diğer noktaya taşınmaları gerektiğinde günümüzde taşıma çantalarından daha çok ana kucakları kullanılmaktadır.

Köpekler için daha endüstriyel tasarımlardan ve giyim unsurlarından bahsedebiliriz. Uzun tüylü ırkların ıslanmaları ya da dışarıda gezdirirken yapışkanlık özelliklerine sahip bitkilerin tüylerine yapışarak kıtık oluşumuna sebep olabilmektedir. Bu nedenle, bakıldığında dış yüzeylerden ve alanlardan evcil hayvanlarını koruyabilmek için sahipleri giyim unsurlarına başvurmaktadır. Kısa tüylü veya neredeyse tüyü yok sayılabilecek köpek ırkları için güneş olabildiğince tehlikeli ve zararlıdır. Bu nedenle, sahipler evcil hayvanlarını güneş ve hava şartlarında koruyabilmek adına giyim unsurlarından yağmurluklara ve şapkalı ürünlere başvurmaktadır. Kedilerde olduğu gibi köpekler içinde ana kucağı kullanımdan bahsetmek mümkündür, lakin daha çok küçük ırklarda veya yavru köpeklerde tercih edilmektedir.

Evcil hayvanların konfor alanları için yaşam bölgelerinde uyuma alanları ve bunlara uygun yataklar bulunmaktadır. Köpekler, üstü kapalı yataklarda, kulübelere, hatta bazen kendilerini güvende hissettikleri sahiplerinin yataklarının altında uyuyabilirler. Kediler için durum tam olarak böyle değildir, kediler küçüklüklerinden itibaren alıştırılmadıkları sürece üstü kapalı yataklarda kulübelere uyumayı tercih etmezler. Bu nedenle, kediler için daha çok minder ve yastık tipi evcil hayvan yatakları kullanılmaktadır.

Dışarıda gezdirilebilen hayvanlar için, patilerinin olabilecek cam parçalarından, çamurlu su birikintilerinden veya bakterilerden koruyabilmek adına pati ayakkabıları hem evcil hayvanların hem de sahiplerinin hayatlarını kolaylaştırmaktadır.

Evcil hayvanlar için yapılan tasarımlar ele alındığında hayatlarını kolaylaştırabilecek ürünler ve renklendirebilecekleri unsurlar barındırdığı görülmüştür. Evcil hayvanların dikkatini çekebilecek tasarımsal oyuncaklar ve yaşam şartlarını kolaylaştırmak adına kışın yağmurluk, mont yazın ise daha çok bedenden tasma takabilmek için küçük aksesuarlar kullanılmaktadır. Evcil hayvanlar için yapılmış olan tasarımların temel amacı sahipleri tarafında karşılanabilecek derecede yaşam standartlarının iyileşmesi ve refahı göz önünde bulundurulmasıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.MARKALAŞMA

4.1.Marka

Marka kelimesi, eski İskandinav dilinde “yakmak” anlamına gelen “brandr” kelimesinden türetilmiştir. Bireyin kendi markasını ürünlere yakma suretiyle uygulamalarını ifade eder (Rajaram and Shelly, 2012: 100). Türk dil kurumuna göre marka kelimesinin; “Bir ticari malı, herhangi bir nesneyi tanıtmaya, benzerinden ayırmaya yarayan özel ad veya işaret; alametifarika”, “Resim veya harfle yapılan işaret”, “Bilet, para yerine kullanılan metal veya başka şeyden parça”, “Tanınmış ürün, saygın kişi vb.” anlamlarına gelmektedir (www.sozluk.gov.tr).

Marka kavramı, ilk kullanım alanları olarak damgalama anlamına gelmektedir. İnsanlığın eski dönemlerinde, sığırlara işaretlemek ve tanımlamak için damgalama işlemi uygulanmışlardır. Sığır ve besi hayvanlarının marka anlamında damgalanma, M.Ö. 2000 yıllarına kadar uzanmaktadır (Rajaram and Shelly, 2012: 100). Avrupa'da keşfedilen taş devri ve erken tunç çağında kalma mağara resim betimlemeleri üzerinde markalı sığırlar tasvir edilmiştir (Rajaram and Shelly, 2012: 101). Mezopotamya'da, ilk markalı nesneler varlığını M.Ö. 3000 yıllarına kadar uzanan çömlekçilik de görülmüştür. Eski Mısır'da yapıların üzerinde kullanılan tuğlalar, üreticileri tarafından, üzerlerine taş ocağı veya taş kesici sembolleri konulmuştur (Briciu ve Briciu, 2016:138).

Bu doğrultuda bakıldığında, yüzyıllar öncesinde insanlığın markanın varlığını genellikle besi hayvanları ve üretebildikleri, sahip oldukları eşyalar üzerinde belli semboller ve çizgiler ile yansıtmışlardır. Uluslararası ticaretin hareketli oldu 14. yüzyıldan itibaren markalaşmak adına birçok adım atılmıştır. Bu doğrultuda, üreticiler ürünlerini farklılaştırmak ve tanıtmak için belirli sembollere başvurmuştur (Briciu ve Briciu, 2016: 137).

Günümüz koşullarında markalaşma fikri pazarlama açısından bakıldığında gittikçe önem kazanan bir unsur haline gelmiştir. Bu nedenle ürünün gücünü yansıtmak için müşterilere karşı marka unsuru sunulmaktadır. Marka bir firma için değerlidir çünkü; benzer ürünler üreten firmalar arasında marka firma ürünleri için spesifik imajlar geliştirilmesine yardımcı olur aynı zamanda rakipleri tarafından taklit edilmesini engelleyerek kolayca fark edilmesini sağlar (Cengiz 2010: 23).

Bir markanın taşınması gereken bazı özellikler vardır. Bunların ilki marka adıdır. Marka adı, özgün ve kolay telaffuz edilebilen, ürüne paralel bir isim taşınmalıdır. Bir diğer önemli olan unsur marka logosudur, firmanın üretim yaptığı sektör ve pazara uygun olmalıdır. Bu özellikler, markayı soyut değerlerini yükseltmekte ve buna doğru orantılı olarak rakiplerinden ayırmasını sağlamakta, tüketici tutumunun ve tercihlerini etkilemektedir. Markayı oluşturan bu karakteristik özellikler, tüketici değerlerinde farklılaşma sağlar. Üretici veya satıcı firmaların tüketiciye sunmuş olduğu ürünlerin, kimliğinin belirleyen ve ürünlerin rakip ürünlerden ayıran temel özellikler pazarlama sahasında önemi ortaya çıkmaktadır. Üretici firma için markalaşma ürün yelpazesinin tek bir isim ile pazarlanmasına olanak sağlar.

Bir ürünün markası kadar üretim şartlarında ele alınması gereken kalite tüketici için her zaman ön plandadır. Günümüz dünyası için yaşam olanakları sağlayan marka kavramı, insanın varoluşunun niteleyen tüketici tutumunu ifade etmektedir (Gürel ve Arslan 2020: 696). Tüketici, kendi ihtiyaçlarını karşılayabilen markaları seçerler. Ancak günümüz koşullarında tüketici tutumlarına bakıldığında, ekonomik ve sosyal ihtiyaçların dışında saygı görme, bir statüye ait olma ve kendini geliştirme gibi tatminler beklemektedir.

4.2.Evcil Hayvan Giysisi Alanında Markalaşma

Markalaşmanın en önemli unsurlarından biri isim, üretilen ve tasarım odağını yansıtmalıdır. Evcil hayvanlarda giyim tasarımında markalaşma adı altında çalışmış olduğum tezimin sonucunda bireysel marka mı oluşturdum ve marka tescil belgesi için Türk Patent ve Marka Kurumuna başvurumu yaptım. Almış olduğum markanın adı, Japonca bir kelime olan “Nakama”, “aileden biri gibi görülen dost, sıkı fıkı olunan arkadaş, yoldaş” anlamına gelmektedir. Bu ismi seçmemde başlıca sebep, evcil hayvanlarımızın, aile bireyleri olarak kabul edilmesi ve insanoğlunun yaşamı boyunca yanındaki arkadaş, dost yeri geldiğinde yoldaş olarak görülmeleridir.

Marka logosunun üzerinde barındırdığı line art tekniği ile tasarım oluşturulmuştur. Dikiş makinesi ve devamında kedi, köpeğin birleşimi yer almaktadır. Markamın başlıca amacı, evcil hayvanların refahı ve onlar adına yapılan tasarımlarda işlevselliği sağlamaktır.

Şekil 61 Kişisel Marka Logosu (Tasarım Berna Kocabaş Altıntaş)

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TASARIMLAR

Şekil 62 Evcil Hayvan Kot Ceket (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)

Şekil 63 Bedenden Tasma Takılabilen Yelek (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)

Şekil 64 Evcil Hayvan Montu (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)

Şekil 65 Evcil Hayvan Nikah Elbisesi (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)

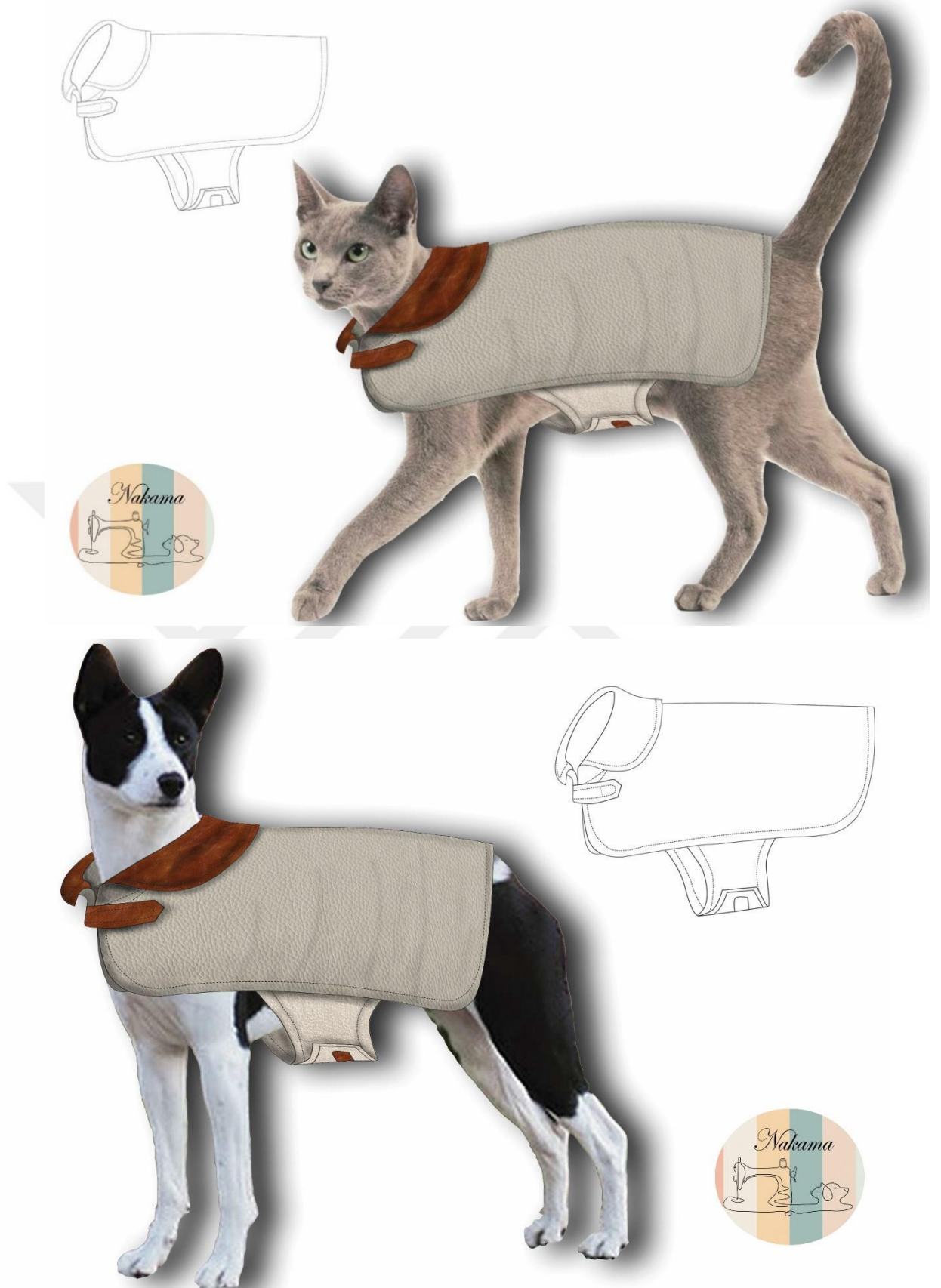
Şekil 66 Evcil Hayvan Yılbaşı Şapkası (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)

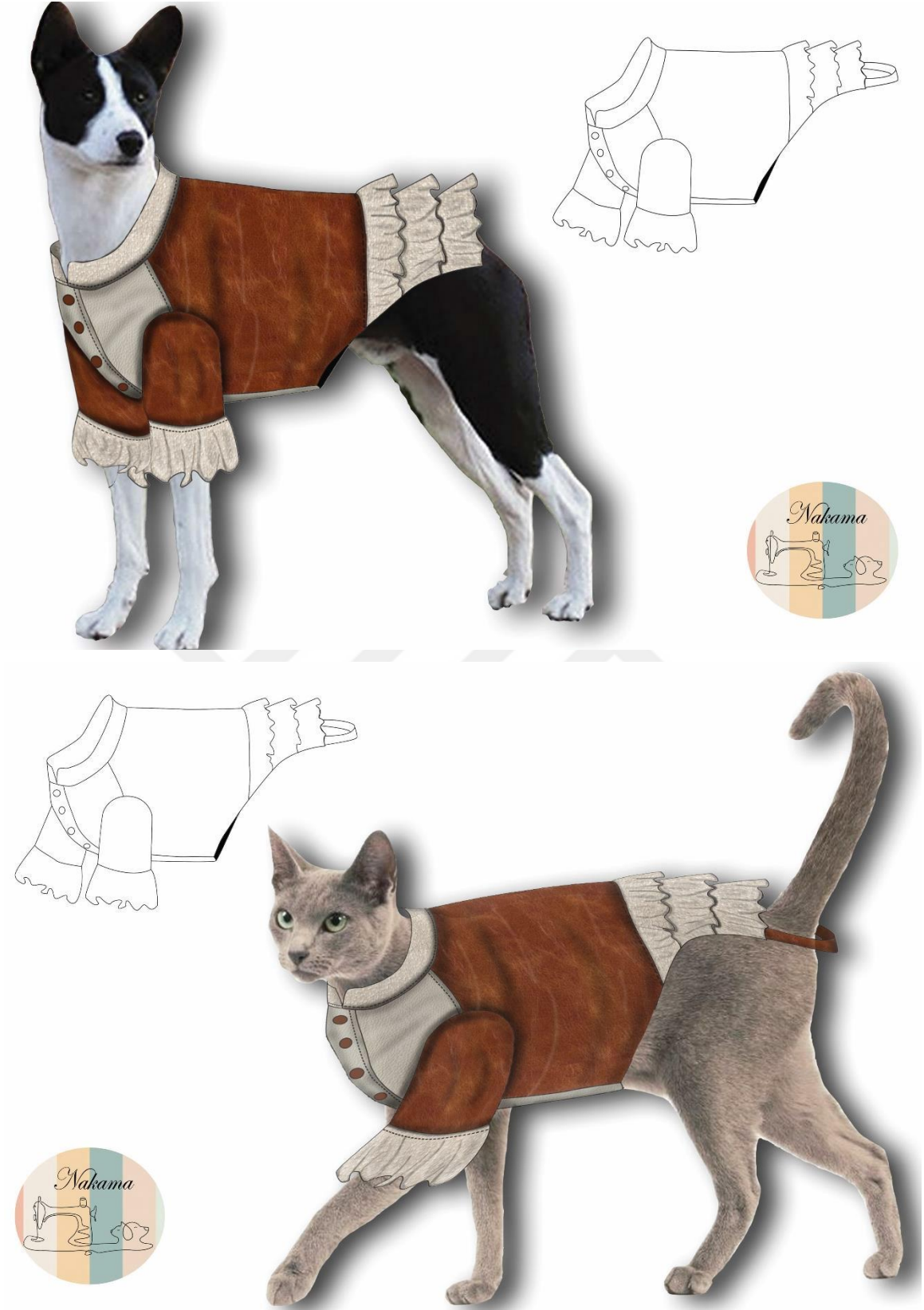
Şekil 67 Evcil Hayvan Fuları (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)

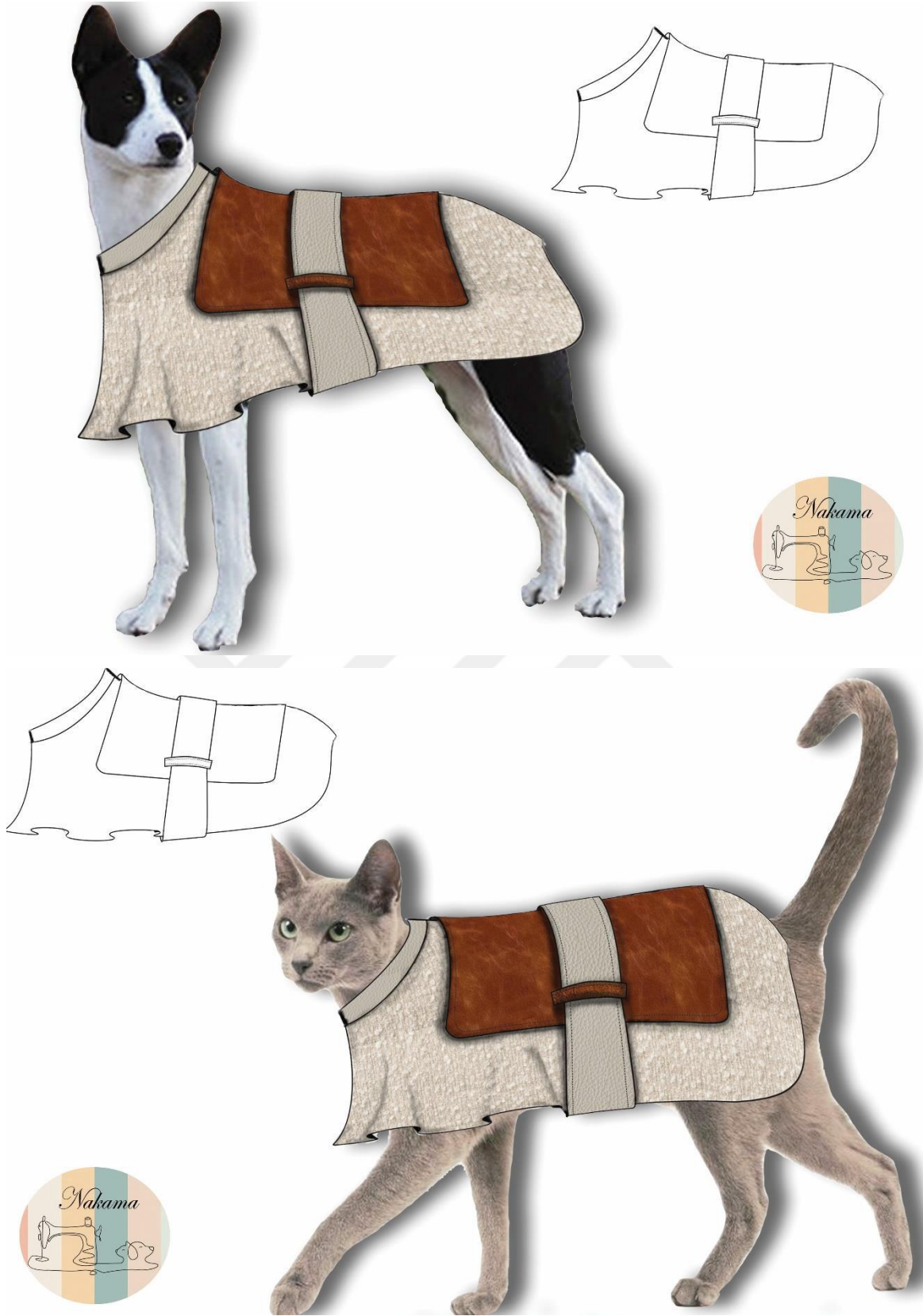
Şekil 68 Evcil Hayvan Bornozu (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)

Şekil 69 Evcil Hayvan Yeleği (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)

Şekil 70 Evcil Hayvan Kostümü (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)

Şekil 71 Evcil Hayvan Kostümü (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)

Şekil 72 Damatlık Fular (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)

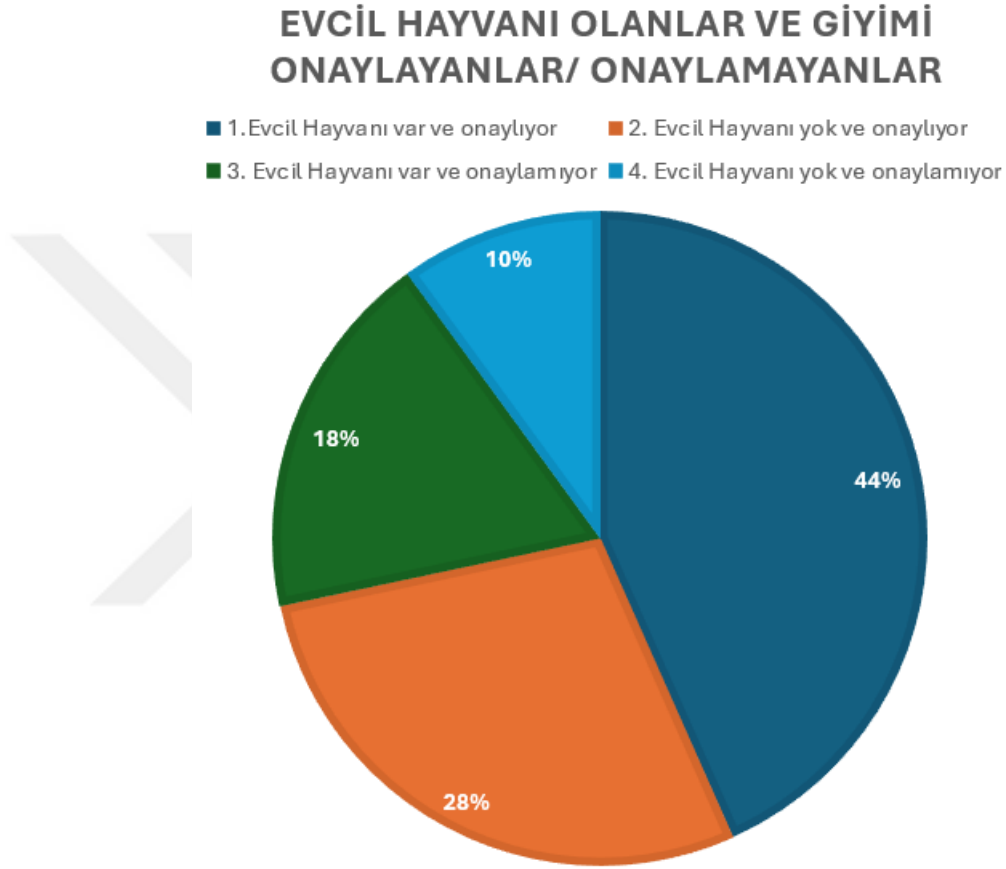
Şekil 73 Kedi Yatağı (KOCABAŞ ALTINTAŞ B.)

ALTINCI BÖLÜM

6. GÖRÜŞME FORMU

60 kişi ile yapılan görüşme sonuçlarına göre, evcil hayvan sahipleri arasında evcil hayvan giyim tasarımları ve markalaşma konusundaki görüşler oldukça çeşitlidir. Katılımcıların yaş, meslek ve gelir durumlarına göre farklı düşünceler ortaya çıkmaktadır.

Tablo 1 Evcil Hayvan Giyimini Onaylama oranı

Evcil Hayvan Sahipliği: Katılımcıların büyük çoğunluğu evcil hayvan sahibidir ve evcil hayvan giyim tasarımlarını gerekli ve keyifli bulmaktadırlar. Ancak, bazı katılımcılar bu tür harcamaları gereksiz ve pahalı bulmaktadır.

Giyim Tasarımı Hakkında Düşünceler: Giyim tasarımları hakkında olumlu düşünenler, bu tasarımları evcil hayvanların rahatlığı ve görünümü açısından önemli bulmaktadır. Olumsuz düşünenler ise bu tür harcamaları gereksiz ve hayvanların doğasına aykırı olarak görmektedir.

Sağlık ve Temel İhtiyaçlar Dışında Harcamalar: Bu tür harcamalar hakkında da görüşler farklıdır. Bazıları bu harcamaları doğru ve gerekli bulurken, diğerleri gereksiz ve pahalı bulmaktadır.

Büyük Markalarda Yeni Arayışlar: Büyük markaların evcil hayvan ürünlerine yönelik arayışları hakkında da farklı görüşler bulunmaktadır. Bazıları bunu gereksiz bulurken, bazıları bu sektördeki potansiyeli ve talebi anlamlı bulmaktadır.

Giyim Eşyası veya Aksesuar Alımı: Bazı katılımcılar evcil hayvanları için çeşitli giyim eşyaları ve aksesuarlar aldıklarını belirtmişlerdir. Bu eşyalar arasında mont, tişört, tasma ve oyuncaklar yer almaktadır. Diğer katılımcılar ise bu tür harcamaları gereksiz bulmaktadır.

Statü Yansıtma: Evcil hayvan giyim tasarımlarının statü yansıttığına dair görüşler de farklılık göstermektedir. Bazı katılımcılar bu tür eşyaların statü sembolü olduğunu düşünürken, diğerleri bunun hayvan doğasını basitleştirdiğini ifade etmektedir.

İnsanlarda Statü Yükseltme: Evcil hayvanların giyim eşyalarının insanlarda statü yükselttiğine inanan katılımcılar olduğu gibi, bununla hiçbir ilgisi olmadığını düşünenler de bulunmaktadır.

Sonuç olarak, evcil hayvan giyim tasarımı ve markalaşması konusunda katılımcıların görüşleri oldukça çeşitlidir. Kimi katılımcılar bu tür ürünlerin gerekli ve keyifli olduğunu düşünürken, kimileri ise gereksiz ve pahalı bulmaktadır. Evcil hayvan giyim tasarımı ve aksesuarları, sahiplerin zevkini ve statüsünü yansıtan unsurlar olarak kabul edilmektedir. Özellikle üst gelir grubundaki evcil hayvan sahipleri, evcil hayvanları için tasarım kıyafetler ve aksesuarlar almayı tercih etmektedir. Evcil hayvan giyiminin bir statü sembolü olarak algılanması, evcil hayvan giyim markalarının ve tasarımcılarının bu alanda daha fazla yatırım yapmasına yol açmaktadır. Evcil hayvan giyim tasarımı ve markalaşması, evcil hayvan sahiplerinin sosyal statüsünü yansıtmanın yanı sıra, hayvanların konforunu ve sağlığını artırmaya yönelik işlevsel bir ihtiyaç olarak da değerlendirilmektedir. Ancak, bu alanda yapılan harcamaların gerekliliği ve doğaya uygunluğu konusundaki görüşler farklılık göstermektedir. Gelecekte, evcil hayvan giyim tasarımı ve markalaşmasının daha da yaygınlaşması ve evcil hayvan sahiplerinin bu konuda bilinçlenmesi beklenmektedir.

SONUÇ

Avcı ve toplayıcı dönemdeki hayvanlarla kurulan doğrudan ilişki, yalnızca insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için değil, aynı zamanda onların kültürel ve sembolik dünyalarının şekillenmesinde de büyük rol oynamıştır. Hayvanların bu dönemsel önemi, zamanla inanç sistemleri, mitolojiler ve sanat anlayışları üzerinde derin izler bırakmış, bu da "hayvan üslubu" olarak adlandırılan sanat anlayışını doğurmuştur.

Hayvan figürlerinin farklı medeniyetler tarafından doğaüstü güçlerle ilişkilendirilmesi, kültürel kimliklerin ve inançların bir parçası olmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, nazardan korunma inancı başta olmak üzere çeşitli batıl inançlar, hayvanlara ait kemik, dışkı ve diş gibi unsurların koruyucu birer nesne olarak kullanılmasına yol açmıştır.

Neolitik Çağ'dan itibaren yerleşik hayata geçişle birlikte hayvanların evcilleştirilmesi, insan hayvan ilişkisini daha dayanıklı ve sürdürülebilir bir hale getirmiştir. İnsanların temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla evcilleştirerek beslediği hayvanlar, zamanla aile bireyi gibi algılanmaya başlanmış, bu da hayvanlara yönelik bakım, giyim ve aksesuar ihtiyaçlarını doğurmuştur.

Evcil hayvan sahipleri tarafından temel ihtiyaçları karşılayabilen tüketici tutumunun değişimiyle sektörde farklı üretim alanlarına ve markalara yön verilmiştir. Bu bağlamda evcil hayvan giyim tasarımı, sadece hayvanların konforunu ve işlevsellik ihtiyaçlarını gözetilerek yapılan bir üretim alanı olmaktan çıkmış; Aynı zamanda sosyal statü, estetik beğeniler ve duygusal bağ çerçevesinde yeniden yorumlanmıştır. Evcil hayvan sahipleri, evcil hayvanların kendi yaşam tarzlarının bir uzantısı olarak görmeye başlamış ve bu durum, evcil hayvanlar üzerinde kullanılan aksesuar tercihlerinde belirgin bir biçimde kendini göstermiştir. Özellikle lüks segmentte yer alan markalar, yüksek kaliteli malzemeler ve özel tasarımları sunarak, evcil hayvan modasını bir prestij göstergesi haline getirmektedir.

Tarihi kökenlerinden modern trendlere kadar geniş bir yelpazede incelenen evcil hayvan giyim tasarımı ve markalaşması, bu sektörün sadece bir modadan ibaret olmaması; aynı zamanda işlevsel, sağlığa uygun, estetik ve sembolik değerleri barındıran bir pazar olduğunu ortaya koymaktadır. Evcil hayvan sahiplenme oranlarının artmasıyla, evcil hayvanlara yönelik giyim ve aksesuar tasarımlarının popülaritesi de hızla yükselmektedir. Evcil hayvan giyim tasarımı ve markalaşması, sadece estetik kaygılarla değil, aynı zamanda işlevsel ve gereksinimlerle de şekillenmektedir. Bu markalar hem günlük kullanımda hem

de özel organizasyonlar için farklı şekilde sunularak, hayvan sahipleri ve hayvanları ile olan bağlarını daha da güçlendirmektedir. Bu alanda yapılan araştırmalar, evcil hayvan giyiminin ve aksesuarlarının evcil hayvan sahiplerinin statüsünü yansıtabileceğini ve bazen de sahiplerin sosyal statüsünü yükseltme aracı olarak görülebileceğini göstermektedir. Giyim tasarımı ve markalaşma, evcil hayvan sahipleri ile hayvanları arasında güçlü bir bağ oluşturur ve bu bağ, ekonomik ve sosyal açıdan büyük bir önem taşıdığı saptanmıştır.

Bu çalışma doğrultusunda yeni bir marka oluşturarak evcil hayvanların günlük yaşamlarında ve özel organizasyonlarda kullanılabilecek giyim ve aksesuarlar tasarlanmıştır.

KAYNAKÇA

Agoramoorthy, G., and Hsu, M. J. (2012). “The Significance Of Cows İn Indian Society Between Sacredness And Economy” *Anthropological Notebooks*, cilt 18, sayı 3, ss.5- 12.

Ağluç, L. (2013). “Sanatsal yaratıcılık insan ve yaratma güdüsü”, *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, cilt 3, sayı 1, ss.1-14..

Akyıl, R. Ç. ve Şengül, B. N. (2022). “Kronik Hastalıklarda Hayvan Destekli Terapi” *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, cilt 5, sayı 2, ss.101-108.

Akyıldız, E. (1987). *Taş Çağı'ndan Osmanlı'ya Anadolu*, Milliyet Yayınları. 2.Baskı.

Allen, B. (2016). *Animals İn Religion: Devotion, Symbol And Ritual*. Reaktion Books.

Alyüz, Z. (2018), “Evcil Hayvanı Olan ve Olmayan 10-12 Yaş Çocuklarının Empatik Eğilim, Ahlaki Yargı ve Yasam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.

Alp, A. (2022). Türkiye Evcil Hayvan Gıda Sektöründe “Evcil Hayvan Pastanesi” Tercihinde Tüketici Davranışlarının Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kadir Has Üniversitesi.

Anthwal, A., Sharma, R. C. and Sharma, A. (2006). “*Sacred groves: traditional way of conserving plant diversity in Garhwal Himalaya, Uttaranchal*” Marsland Company.

Arslan, M.L. (2020). “Çin ve Avrupa'da Ejderha Karşılaştırması”, *Bitih Tarih Dergisi* sayı 5, ss.5-11.

Arslantaş, Y. (2016). “Paleolitik ve Mezolitik (Epi-Paleolitik) Çağ'da Barınma”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 24, sayı 2, ss.319-344.

Aslanapa, O. (1987). “Türk halı sanatı. Erdem”, cilt 3, sayı 7, ss. 99-110.

Aslanapa O. (1993). *Türk Sanatı El Kitabı*, İstanbul, İnkılap Yayınları.

Aslanapa, O. (1997). “Türk Halı Sanatının Tarihi Gelişmesi”, *Arış Dergisi*, cilt 3, ss.18-27.

AYAN, O. (2021). “Kadim Bilgelik Miti ve Tüketim Toplumu İkonu Olarak Geyik Sembolizmi”, *Erciyes İletişim Dergisi*, cilt 8, sayı 1, ss.295-323.

Atalay, E. (2004). “Sanat Özgürlüğü Temel Hakkının Hukuki Niteliği” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt 6, sayı 1, ss.43-66.

Ataman S. Y. (1992). *Eski Türk Düğünleri*, Türk Tarihi Kurumu Basımevi – Ankara.

Atasoy, F. ve Özbaşer, F. T. (2014). “*Camel breeding in Anatolia and camel wrestles*”. *Lalahan Hayvancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi*, cilt 54, sayı 2, ss.85-90.

Baskıcı, M. (1998). “Evcilleştirme tarihine kısa bir bakış”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, cilt 53, sayı 1.

Begic H. N. (2022). “Anadolu Nazar İnancı ve Nazarlıklar”. *Hars Akademi*, 5, Aydın Uğurlu ve Geleneksel Sanatlar Özel Sayısı, ss.170-187

Begic, H.N., Kocabaş Altıntaş, B. (2023). “Deve Güreşlerinde Kullanılan Deve Donatıları Üzerine Bir Çalışma”, *Türkiye Cumhuriyeti’nin 100.Yıl Dönümü Münasebetiyle Xii. Uluslararası Türk Halkları Geleneksel Spor Oyunları Sempozyumu*, ss.172-178

Beydiz, M. G. (2016). *Mitolojiden sanata hayvan imgesi*, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1. Baskı.

Bilici, K. (1983). “Anadolu Tas Tezyinatında Hayvan Uslubu (Erken Devir Örnekleri Üzerine Bir Deneme)”, *Sanat Tarihi Dergisi*, cilt 2, sayı 2, ss.19-27

Boratav, P. N. (1984). *100 Soruda Türk Folkloru*, İstanbul, Gerçek Yayınevi.

Briciu, V. and Briciu, A. (2016), “A Brief History Of Brands And The Evolution Of Place Branding”, *Bulletin of the Transilvania University of Brasov, Series VII: Social Sciences, Law*, cilt 9, sayı 58, ss.137-142.

Büyükdüvenci, S. (2006). “Sanat ve Değer”, *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 2, ss.47-50.

Cengiz, E. (2010) ‘Marka yönetimi’ Sağlık yönetimi lisans tamamlama programı, İstanbul Üniversitesi. İstanbul.

Cevizci, S., Erginöz, E., ve Baltaş, Z. (2009). “Ruh Sağlığının İyileştirilmesinde Destek Bir Tedavi Yaklaşımı: Hayvan Destekli Tedavi”, *Nobel Med*, cilt 5, sayı 1, ss.4-9.

Creighton, O. H., Outram, A. K. and Wilkinson-Keys, E. (2024). “New light on the Warwick Shaffron: understanding horse and shaffron size through the collections of the Royal Armouries”, *Arms and Armour*, ss.1-24.

Çatalbaş, R. (2011). “Türklerde Hayvan Sembolizmi ve Din İlişkisi”, *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, cilt 03, sayı 12.

Çaycı, A. (2012). Kavramlar ve Tanımlar. Mitoloji ve Din, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Çoruhlu, Y. (1993). *İslâmiyet'ten Önceki Türk Sanatında Hayvan Mücadele Sahneleri, İkonografik Araştırmalar*, Güner İnal'a Armağan, Ankara, Bizim Büro Basımevi.

Çoruhlu, Y. (1995). *Kozmolojik, Mitolojik, Astrolojik Dini ve Edebi Tasavvurlara Göre Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi: Proto-Türk Devrinden, M.S. 14. Yüzyıla Kadar Efsanevi ve Yırtıcı Hayvanların Sembolizmi Üzerine Bir Deneme*, İstanbul, Seyran kitapevi.

Çoruhlu, Y. (1999). *Türk mitolojisinin ABC'si*, Kabalcı Yayınevi.

Çoruhlu, Y. (2020). *Türk mitolojisinin ana hatları*, İstanbul Ötüken yayınevi, 9. Basım.

Dillon, V. (1902). “Horse armour”, *Archaeological Journal*, cilt 59, sayı 1, ss.67-92.

Dillon, V. (1903). “Armour Notes”, *Archaeological Journal*, cilt 60, sayı 1, ss.95-136.

Dinçeli, D. (2017). “Sanat ve Tasarım Etiği”, *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, cilt 6, sayı 30, ss.585-617.

Eliade, M. (1999). *Şamanizm: İlkel esrime teknikleri*, İmge kitapevi

Ertürk, D. ve Şanlı, S. (2018). “Gelenekten Moderne Anadolu’da Devecilik”. *Journal of Turkish Studies*, cilt13, sayı.26, ss.613-635.

Foulkes, C. J. (1912). *The armourer and his craft*, Cosimo, Inc.

Friedman, J. B. (2013). “Coats, Collars, and Capes: Royal Fashions For Animals İn The Early Modern Period”, *Publications of the Medieval Association of the Midwest*, cilt 18, ss23-48.

Gökkaya, G. (2019). “Evcil Hayvan Sahibi Olan Bireyler İle Evcil Hayvan Sahibi Olmayan Bireylerin Empatik Eğilim Ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi), Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gülez, S. G. (2023). “Çin kültüründe hayvan sembolizmi”, *Kültür Araştırmaları Dergisi*, cilt 18, ss.184-207.

Gürel, E. ve Arslan, E. (2020). “Kişisel marka ve kişisel markalaşma: Bir literatür çalışması”, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, cilt 10, sayı 3, ss.694-706.

Güngör, A. İ. ve Kutlutürk, C. (2009). “Upanişadların Temel Kavramları, Getirdiği Yeni Yaklaşımlar ve Hint Dinî ve Felsefî Dünyasına Katkıları”. *Dini Araştırmalar Dergisi* cilt 12, sayı 35, ss.31-46.

Harvey, G. (2005). “*Animism: Respecting the living world*”, New York, Columbia University Pres.

Hart, L. A., and Yamamoto, M. (2015). Recruiting Psychosocial Health Effects of Animals For Families and Communities: Transition To Practice , *In Handbook On Animal-Assisted Therapy*, pp. 53-72.

Herodotos, Çev: Müntekim Ökmen, (2012). *Herodot Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Hornung, E., terc. Aksu Y. Z. (2004). *Mısır bilimine Giriş*, İstanbul, Kabalcı Yayıncılık.

İnan, A. (1992). *Eski Mısır Tarih ve Medeniyeti*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 3. Baskı

Kala, M., and Sharma, A. (2010). “Traditional Indian beliefs: a key toward sustainable living”, *The Environmentalist*, cilt 30, ss85-89.

Kalafat, Y. (2012). *Türk kültürlü halklarda mitler*, Ankara, Berikan Yayınevi, 1.Baskı.

Kaya, M. A. (2013). *Türkiye Tarihi ve Uygarlıkları, I: Türkiye'nin Eskiçağ Tarihi ve Uygarlıklar Tarih Öncesi Çağlardan Perslere Kadar*, İzmir, İlya İzmir Yayınevi, (3. Baskı).

Kaya, H., ve Bektaş, M. (2019). “Çalışan bireylerin evcil hayvanlara bağlanma nedenlerine ilişkin nitel bir çalışma”, *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, cilt 9, sayı 2, ss.401-417.

Karagülleoğlu, Z. Y. (2022/7(2)) “Keçilerin Evcilleşme Süreci ve Tennessee Keçileri”, *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi*, ss.118-126.

Karameşe H. (2014). “Lexington Evcil Hayvanlara Bağlanma Ölçeğinin Türkçe’ye Uyarlanması, Türkçe Formun Gerçeklilik ve Güvenilirlik Çalışması” (Yüksek Lisans Tezi), "Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Kayabaşı, N. ve Yanar, A. (2013). “Türk El Sanatlarında Kullanılan Nazar Motifleri ve Alevilerde Nazar İnancı”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, sayı 65, ss.169-184.

Koşay, H.Z. (1956). “Etnoğrafya Müzesindeki Nazarlık, Muska ve Hamailer”, *Türk Etnoğrafya Dergisi*, sayı 1, ss. 86-90.

Kul, Z. (2020). “Türklerde İkonografi (Hayvan Üslubu) ve Grafik Tasarımlarında Kullanılması”, (Yüksek Lisans Tezi) Haliç Üniversitesi.

Kumar A. ve Kushwaha S., (2020) “Ecology and Religion in sacred India”, ss.239-258.

Kutlutürk, C. (2015). “Hinduizm’e Göre Tanrı Vişnu’nun Yeryüzünde Bedenlenmesinin Avatara/Hulûl Temel Nedenleri”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, cilt 55, sayı 1, ss.141-160.

Krishna, N. (2010). *Sacred animals of India*. India, Penguin Books

Larson, G., Albarella, U., Dobney, K., Rowley-Conwy, P., Schibler, J., Tresset, A. And Cooper, A. (2007). “Ancient DNA, Pig Domestication, and The Spread Of The Neolithic Into Europe”. *Proceedings Of The National Academy Of Sciences*, cilt 104, sayı 39, ss.15276-15281.

O’Haire, M. (2010) “Companion Animals and Human Health: Benefits, Challenges, And The Road Ahead” *Journal of Veterinary Behavior*, cilt 5, sayı 5, ss.226–234.

Olsen, D. D. (2011). “The Visual Language of Power: The Role of Equestrian Armor in Renaissance Europe”, *The American Society of Arms Collectors*, ss.13-17.

Okca, K.A. ve Ertürk, D., (2018). “Deve Güreşlerine Bağlı Olarak Sürdürülen Geleneksel Meslekler”, II. Uluslararası Selçuk-Efes Devecilik Kültürü ve Deve Güreşleri Sempozyumu.

Oral, E. (2018) “Hunlarda Hayvan Üslubu”. *Social Sciences Studies Journal*, cilt 4, sayı 15, ss.1053-1058.

Örnek, S. V. (1988). *100 soruda ilkellerde din, büyü, sanat, efsane*, İstanbul, Gerçek Yayınevi.

Özdemir, M. (2021) “Mağara Resimleri Bize Ne Anlatır? Paleolitik Çağ Mağara Resimleri Bağlamında Tarih Öncesi İnancına İlişkin Bazı Sorgulamalar”, *Tarih ve Gelecek Dergisi*, cilt 7, sayı 4, ss.825-843.

Özden, L. (2009). “Gizli Dehlizlerden Kent Alanlarına Dışavurum Yüzeyi Olarak Duvarâ”. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, cilt 1, sayı3, ss.71-85.

Özdöl, S. (2011). “Çanak Çömleksiz Neolitik Çağda Güneydoğu Anadolu’da Din Ve Sosyal Yapı”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, cilt 26, sayı 1, ss.173-199.

Öztürk, N. (2019). “Tapınma: Heykel ve Resimler Put mudur?” *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt 46, sayı 46, ss.257-260.

Plemons, A.M. (2008). “Commodifying fido: Pets as status symbols”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Texas: Texas A&M University:

Rajaram, Sakharan and Shelly, C. S. (2012), “History of Branding”, *International Journal of Social Sciences & Interdisciplinary Research*, cilt 1, sayı 3, ss.100-104.

Sağmanlıgil, V. (2013). “*Hayvan Davranışları ve Refahı*” Anadolu Üniversitesi Yayınları. (1.Baskı).

Sahoo, A. (2021). “Camel Husbandry In India-Challenges and Perspectives”, *Opportunities and Constraints In Camel Production System And Its Sustainability*, Sahoo a and Sawal RK (Eds). ICAR-National Research Centre On Camel, Bikaner, ss1-11.

Selçuk, H. (2019). *Selenge’den Tuna’ya Türk Kültür Tarihine Dair Notlar*, İstanbul, Kitaparası Yayınları, 1.Baskı.

Siddiq, A. B. ve Habib, A. (2017). “Antropoloji’de Ortaya Çıkan Çok-Disiplinli Güçlü Bir Alt Bilim: Antrozooloji” *Artuklu İnsan Ve Toplum Bilim Dergisi*, cilt 2, sayı 1, ss.22-35.

Terzi, İ. (2010) *Türk Sanatında İnsan ve Hayvan Tasvirleri Değişimi Gelişimi*, Samsun, Erol Ofset Yayıncılık 1.Basım.

Turan, O. (2009) *Oniki Hayvanlı Türk Takvimi*, İstanbul, Ötüken Neşriyat kitapevi.

Tuncer, B. ve Bulut, İ. (2019). “Arkeo-Turizm Potansiyeli Açısından Çatalhöyük”, *Journal of International Social Research*, cilt 12, sayı 64, ss.278-292.

Unat, Y. (2004). İslâm’da ve Türklerde zaman ve takvim, *Türk Dünyası Nevruz Ansiklopedisi*.

Uysal, G., (2011). “Mağara Sanatı”, *V. Ulusal Speleoloji Sempozyumu Bildirileri 18-20 Mart, İstanbul, Mağara Araştırmaları Derneği Yayınları*, ss.34-47.

Yiğit, A., Çakır, S., Yıldız, G. ve Aslım, G. (2011). “Bayraklarda kullanılan hayvan figürleri üzerine bir inceleme”, *Veteriner Hekimler Derneği Dergisi*, cilt 82, sayı 2, ss.51-58.

Yıldırım, C. (2018). *Sanat Tarihi-I*, İstanbul; Hiperlik Yayınları ss.231.

Yılmaz, M. A. (2008). “Kazaklarda Batıl Danışlar”. *Ç.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt. 17, sayı 3, ss.417-430.

Yılmaz, C. ve Ersoy, N. (2014). Kronik ve Kritik Hasta ile Hayvan Etkileşimi. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi Ve Folklorik Tıp Dergisi 34-35.

ZÖNGÜR, C. S. (2020). “Hindu Sanatında Şiva Heykelleri ve Sembolleri” *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, cilt 8, sayı 106, ss.120-135.

E-Kaynak-1

https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/6905/mod_resource/content/1/Konu%205.pdf
(Erişim Tarihi: 15.05.2024).

E-Kaynak-2 Konya Valiliği Çatalhöyük Neolitik Antik Kenti

<http://www.konya.gov.tr/konya-catalhoyuk> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).

E-Kaynak-3 1.Leningrad Hermitage Müzesi “Keçe eyer”

<https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/digital-collection/25.+archaeological+artifacts/879940> (Erişim Tarihi: 18.05.2024).

E-Kaynak-4 1.Leningrad Hermitage Müzesi “Geyik figürü”

<https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/digital-collection/25.+archaeological+artifacts/879948>(Erişim Tarihi: 18.05.2024).

E-Kaynak-5 Antik Mısırlıların Hayvan Tanrıları

https://www.arkeolojisanat.com/shop/blog/kedilerden-ineklere-antik-misirlilarin-hayvan-tanrilari_3_1372173.html (Erişim Tarihi: 06.04.2024).

E-Kaynak-5 <https://www.ilimge.com/hinduizmdede-fil-basli-tanri-ganesa> (Erişim Tarihi: 11.05.2024).

E-Kaynak-6 http://www.astroset.com/bireysel_gelisim/sembol/s39.htm (Erişim Tarihi: 11.05.2024).

E-Kaynak-7 <http://www.tdk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 11.01.2023 / 07.06.2024).

E-Kaynak-8 <https://kurul.diyamet.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 04.02.2024).

E-Kaynak-9 Deve sırtında çeyiz taşıma geleneği 50 yıldır sürdürülüyor.

https://www.trthaber.com/haber/yasam/deve-sirtinda-ceyiz-tasima_gelenegi-50-yildir-surduruluyor-323738.html (Erişim Tarihi: 14.05.2024).

E-Kaynak-10 Yaşatılan düğün gelenekleri <https://www.birgun.net/haber/yasatilan-dugun-gelenekleri-351994> (Erişim Tarihi: 14.05.2024).

E-Kaynak-11 Gelinlik koçlar Yola çıktı <https://erzurumgunebakis.com/haber/-gelinlik-koclar-yola-cikti-17103.html> (Erişim Tarihi: 14.05.2024).

E-Kaynak-12 Rajasthan'da Deve Festivalleri <https://colourfulindianholidays.com/fair-festivals/camel-festival/> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).

E-Kaynak-13 Bikaner Deve Festivali Hakkında Her Şey <https://www.outlooktraveller.com/explore/culture/all-about-the-bikaner-camel-festival> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).

E-Kaynak-14 Kela ka Rayta ve Fil Festivali <https://cindystarblog.blogspot.com/2014/11/kela-ka-rayta-and-elephant-festival.html> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).

E-Kaynak-15 Dünyaca Ünlü Markaların Logo Hikayeleri <https://www.ajansisleri.com/dunyaca-unlu-markalarin-logo-hikayeleri/> (Erişim Tarihi: 21.06.2024).

E-Kaynak-16 Ankara Üniversitesi Açık Ders <https://acikders.ankara.edu.tr/course/view.php?id=1117> (Erişim Tarihi: 29.06.2024)

E-Kaynak-17 Türk Dil Kurumu <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 01.05.2024).

E-Kaynak-18 At Şeklinde Satranç Taşı <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/27389> (Erişim Tarihi: 12.05.2024).

E-Kaynak-19

Devonshire

Avcılık

Goblenleri

<https://collections.vam.ac.uk/item/O73327/the-devonshire-hunting-tapestries-tapestry-unknown/> (Erişim Tarihi: 13.04.2024).

E-Kaynak-20 <https://collections.louvre.fr/ark:/53355/cl010099561> (Erişim Tarihi: 13.04.2024).

E-Kaynak-21 Soylu Bir Suçun Hikayesi <https://xn--h1aagokeh.xn--p1ai/journal/post/6680> (Erişim Tarihi: 16.04.2024).

E-Kaynak-22 <https://www.patrimonionacional.es/actualidad/noticias/la-real-armeria-reabre-su-segunda-sala-de-exposicion-tras-recuperar-las-piezas> (Erişim Tarihi: 16.04.2024).

E-Kaynak-23 <https://www.european-traveler.com/austria/visit-the-imperial-armory-in-vienna-hofjagd-und-rustkammer/> (Erişim Tarihi: 18.04.2024).

E-Kaynak-24 <https://tr.topwar.ru/161918-dospehi-dlja-skachek-venskaja-oruzhejnaja-palata.html> (Erişim Tarihi: 18.04.2024).

E-Kaynak-25 <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/35928> (Erişim Tarihi: 18.04.2024).

E-Kaynak-26 <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/698072> (Erişim Tarihi: 18.04.2024).

E-Kaynak-27 <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/23194> (Erişim Tarihi: 20.04.2024).

E-Kaynak-28 <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/155805> (Erişim Tarihi: 18.04.2024).

E-Kaynak-29 <https://www.khm.at/objektdb/detail/374783/?offset=7&lv=list> (Erişim Tarihi: 24.04.2024).

ÖZGEÇMİŞ

Berna Kocabaş Altıntaş

Öğrenim Bilgisi

Lise 2016 Mezun	Mimar Sinan Endüstri Anadolu Meslek Lisesi, Giyim Üretim Bölümü, Kadın Modelistliği.
Ön Lisans 2018 Mezun	Ege Üniversitesi, Bayındır Meslek Yüksekokulu, Moda D. N. 3,41
Lisans 2020 Mezun	Çankırı Karatekin Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Moda D.N. 3,51
Yüksek Lisans (Tezli)	İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı

Özel Sektör Çalışma Hayatım

Berika Kahyaoğlu Moda ve Gelinlik Firmasında 3 aylık stajımın ardından tatil günlerimde devamlı çalışmaya devam ettim 2014 /2017 yılları arasında. Model hane çalışanı olarak çalışmaya başladığım firmada tasarım asistanlığı departmanından okul sebebiyle ayrıldım.

Lisansımın bitmesi ile Fırat Grup tekstil 'de, yardımcı modelistlik yapmaya başladım, 6 ay çalışma sürecinden sonra iyi bir teklif alarak yine denim firması olan Roka Tekstilde Üretim Müdür Yardımcısı pozisyonunda çalışmaya başladım 2 yıl çalışmış olduğum firmadan yüksek lisansımın tez yazım döneminde okul nedeniyle ayrıldım.

Makale

Begic, H. N., & Altıntaş, B. K. (2024). EVCİL HAYVAN GİYİM VE AKSESUAR TASARIMLARI. *Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür Sanat Mimarlık Dergisi*, 7(1), 36-45.

Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan ve Bildiri Kitaplarında Basılan Bildiriler

Begic, N., & Berna, K. A. (2023) GELENEĞİN AKTARIMINA BİR ÖRNEK; BALIKESİR PULLUSU. *Cumhuriyetimizin 100. Yılında Balıkesir'in Kültürel Mirası II Uluslararası Sempozyum*.

Begic, N., & Berna, K. A. (2023) DEVE GÜREŞLERİNDE KULLANILAN DEVE DONATILARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA. *Manas Üniversitesi'nde IV. Uluslararası Çeviri ve Geleceği Sempozyumu*

Begic, N., & Berna, K. A. (2024). Evcil hayvanlarda giyim tasarımı. In *Știință, educație, cultură* (Vol. 3, pp. 410-413).

Begic, N., & Berna, K. A. (2024). Geleneğin Aktarımında Yeni Takı Üretimleri. *Uluslararası Anadolu Mücevher ve Takı Kongresi*.

Sanat ve Tasarım Etkinlikleri

İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sınır-Sızlar Öğrenci Projeleri Sergisi 2022.

Ege Üniversitesi, 1. Uluslararası Kültürel Tasarımlar ve Sürdürülebilirlik Dijital Sergi 2023.

Ege Üniversitesi, 2. Uluslararası Tekstilcilerden Sanata Dönüşüm Yolculuğu Dijital Sergi 2023.

Sertifika

Ege Üniversitesi, Adobe Photoshop ve CorelDRAW, Bilgisayar tasarım Sertifikası.